

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Тернопільської загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів № 18

Руслан ЗАБРОЦЬКИЙ

**Освітня програма
школи І ступеня
Тернопільської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 18
Тернопільської міської ради Тернопільської області
на 2025 / 2026 навчальний рік**

СХВАЛЕНО

Рішенням педагогічної ради школи

Протокол № 1 від 29.08.2025 р

Голова педагогічної ради

Руслан ЗАБРОЦЬКИЙ

ЗМІСТ

I.ВСТУП. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ШКОЛИ І СТУПЕНЯ	3
II.ВИМОГИ ДО ОСІБ, ЯКІ МОЖУТЬ РОЗПОЧАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ	11
III.ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ВІДПОВІДНОМУ РІВНІ, ЙОГО РОЗПОДІЛ МІЖ ОСВІТНИМИ ГАЛУЗЯМИ ТА РОКАМИ НАВЧАННЯ	13
IV.ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В 1 – 2 КЛАСАХ ЗА ТИПОВОЮ ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ, РОЗРОБЛЕНОЮ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ САВЧЕНКО О. Я	18
V.ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В 3 – 4 КЛАСАХ ЗА ТИПОВОЮ ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ, РОЗРОБЛЕНОЇ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ САВЧЕНКО О. Я.	30
VI. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЄКТУ «ІНТЕЛЕКТ УКРАЇНИ» (1-4 класи)	46
VII.ОПИС ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНЮВАННЯ	57
VIII. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДЛЯ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ, ЯКІ ВИЇХАЛИ З УКРАЇНИ ВНАСЛІДОК ПОВНОМАШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ І ЗДОБУВАЮТЬ ОСВІТУ ОДНОЧАСНОВ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ КРАЇНИ ПЕРЕБУВАННЯ ТА УКРАЇНИ	61
IX. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	66
X.ОПИС ТА ІНСТРУМЕНТИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ	74
ДОДАТКИ	76

I. ВСТУП. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ШКОЛИ І СТУПЕНЯ

Початкова освіта – це перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій.

Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі.

Основні завдання початкової освіти полягають у:

- становленні особистості дитини, її духовному, психічному, соціальному, фізичному розвитку, розвитку пізнавальних здібностей, бажання вчитися;
- морально-етичному, громадянському, патріотичному, естетичному, трудовому, екологічному вихованню дитини;
- формуванню цілісної наукової картини світу;
- формуванні емоційно-ціннісного ставлення дитини до самої себе, родини, громади, школи і навчання;
- психолого-педагогічні адаптації дитини до шкільного життя;
- формування ключових і предметних компетентностей;
- ефективність початкової освіти ґрунтується на принципах гуманізації, прогностичності, розвитку, різноманіття і єдності, що доповнюють і взаємообумовлюють один одного.

Для реалізації освітньої траєкторії, а також належної організації навчально-виховного процесу в початковій школі розробляється та використовується освітня програма.

Освітня програма *початкової освіти* (далі: освітня програма) окреслює рекомендовані підходи до планування й організації єдиного комплексу освітніх компонентів початкової освіти Тернопільської загальноосвітньої школи I-III ступенів №18 для досягнення учнями *обов'язкових результатів навчання*, визначених Державними стандартами початкової освіти.

Освітня програма школи I ступеня Тернопільської ЗОШ I-III ступенів № 18 окреслює підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів, запланованих і організованих для досягнення учнями визначених результатів навчання.

Освітня програма визначає:

- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією Освітньою програмою;
- загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також розподіл навчального навантаження між освітніми галузями за роками навчання;
- навчальний план, що передбачає перерозподіл годин між обов'язковими для

- вивчення навчальними предметами певної освітньої галузі, які можуть вивчатися окремо та/або інтегровано з іншими предметами;
- перелік навчальних програм, затверджених педагогічною радою, що містить опис результатів навчання учнів з навчальних предметів (інтегрованих курсів);
 - опис форм організації освітнього процесу та інструментарію оцінювання;
 - деталізований опис компетентностей учнів;
 - вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією освітньою програмою;
 - рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
 - показники (вимірники) реалізації освітньої програми;
 - програмно-методичне забезпечення освітньої програми;
 - структуру навчального року;
 - перелік і пропонований зміст освітніх галузей;
 - очікувані результати навчання учнів подані у рамках навчальної програми під керівництвом Савченко О. Я. з урахуванням вимог до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти згідно з Державним стандартом початкової освіти і змінами до нього;
 - інші складові, що враховують специфіку та особливості освітньої діяльності.

Освітня програма передбачає:

- забезпечення повноти, систематичності та усвідомленості знань, їх міцності та дієвості, що виражається в свідомому оперуванні ними, у здатності мобілізувати попередні знання для отримання нових, а також сформованість найважливіших як спеціальних, так і загально навчальних умінь і навичок;
- формування основ соціальної адаптації та життєвої компетентності дитини;
- виховання елементів природодоцільного світогляду, розвиток позитивного емоційно-ціннісного ставлення до довкілля;
- утвердження емоційно-ціннісного ставлення до практичної та духовної діяльності людини, розвиток потреби в реалізації власних творчих здібностей дітей.

Освітня програма школи I ступеня Тернопільської ЗОШ I-III ступенів № 18 окреслює підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів, запланованих і організованих для досягнення учнями визначених результатів навчання.

Освітню програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентризму і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання; науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;

- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Освітня програма розроблена на виконання:

- Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII;
- Закону України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX (із змінами, внесеними згідно із Законами від 13.07.2020 № 764-IX, від 13.04.2021 № 1385-IX);
- Закону України «Про внесення змін до деяких законів України в сфері освіти щодо врегулювання окремих питань освітньої діяльності в умовах воєнного стану» від 28.04.2022 № 7325;
- Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25.04.2019 № 2704-VIII);
- Концепції «Нова українська школа» (ухвалена рішенням колегії МОН України 27.10.2016);
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»;
- Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 №898);
- Указу Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні»;
- Указу Президента України від 16 березня 2022р. № 143 «Про загальнонаціональну хвилину мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії Російської федерації проти України»;
- Наказу МОН від 13.07.2021 № 813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти»;
- Наказу МОН від 12.08.2022 № 743 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2 та 3-4 класів закладів загальної середньої освіти та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України» ;
- Наказу МОН від від 21.06.2024 № 01-10/196 «Про затвердження освітньої програми початкової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України» (1-4 класи) »;
- Наказу Міністерства освіти і науки України від 28.03.2022 № 274 «Про деякі питання здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану»;
- Наказ МОН від 03.06.2025р № 808 «Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства освіти і науки (додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 «Про затвердження Нормативів

наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах»(у редакції наказу МОН України від 03.06.2025 № 808 «Порядок поділу класів на групи під час вивчення окремих навчальних предметів (інтегрованих курсів) у державних, комунальних закладах загальної середньої освіти»);

- Наказу Міністерства охорони здоров'я від 01.08.2022 № 1371 «Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства охорони здоров'я України»;
- Наказу МОН від 20.08.2025 року № 1163 «Про затвердження концептуальних засад освітніх галузей та дорожньої карти реалізації концептуальних засад освітніх галузей на 2025-2030 роки»;
- Наказу МОН від 20.08.2025 року № 1162 «Про внесення змін у методичні рекомендації щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні»;
- Наказу МОН від 07.08.2025 року № 1119 «Про внесення змін до Типової освітньої програми для навчання дітей, які виїхали з України внаслідок повно масштабного вторгнення Російської Федерації і здобувають освіту одночасно в закладах освіти країни перебування та України»;
- Наказу МОН від 17.06.2025 року № 865 «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України щодо забезпечення здобуття загальної середньої освіти в умовах воєнного стану»;
- Положення про інституційну та дуальну форми здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 23 квітня 2019 р. № 536 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2021р. № 160), зареєстрованого в Міністерстві юстиції 22 травня 2019р. № 547/33518;
- Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 12.01.2016 № 8 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2021 року № 160), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2016 за № 184/28314);
- Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08.09.2020 № 1115, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28 вересня 2020 № 941/35224;
- Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки 16.04.2018 3 367, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 травня 2018 за № 564/32016;
- Порядку переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки

України 14.07.2015 № 762 (у редакції наказів Міністерства освіти і науки України № 621 від 08.05.2019, № 268 від 01.03.2021), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.07.2015 № 924/27369;

- Постанови КМУ № 1003 від 20.08.2025 року «Про початок навчального року під час воєнного стану в Україні»;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 № 305 «Про затвердження норм та Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку»;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 28 липня 2023р. № 782 «Про початок навчального року під час воєнного стану в Україні»;
- Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти (постанова КМУ від 15.09.2021 № 957) ;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 765 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами»;
- Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами (постанова КМУ від 14.02.2017 №88, зі змінами);
- Постанови КМУ від 23.04.2003 №585 «Про встановлення тривалості здобуття повної загальної середньої освіти особами з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої освіти» (зі змінами);
- Розпорядження КМУ від 07.06.2024 №527-р «Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року»;
- Листа МОН № 1/6435-22 від 15.06.2022 "Щодо забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами";
- Методичні рекомендації «Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами»;
- Листа МОН № 1/16828-25 від 13.08.25 року «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році» ;
- Листа ДНУ "Інститут модернізації змісту освіти" від 18.07.2025 року 21/08-624 «Методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти в закладах загальної середньої та позашкільної освіти у 2025/2026 навчальному році»
- Листа МОН України від 29.09.2020 №1/9-550 «Щодо окремих питань оцінювання та фіксації результатів навчання учнів початкових класів Нової української школи»;
- Листа МОН від 16.06.2025 року № 1/12559-25 «Щодо інформування про освітні можливості для дітей, які тимчасово перебувають за кордоном»
- Листа МОН України від 02.04.2018 року № 1/9-190 «Щодо скороченої тривалості уроку для учнів початкових класів»;
- Про методичні рекомендації для фахівців ІРЦ та педагогічних працівників ЗЗСО щодо встановлення категорій (типів) особливих освітніх потреб

(труднощів) та визначення рівня підтримки в освітньому процесі (лист МОН від 29.12.2021 № 1/23101-21) ;

- Листа МОН України від 26.08. 2025 року № 1/17666-25 «Про організацію освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році» ;
- Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 № 2205, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 листопада 2020 р. за № 1111/35394;
- Статуту школи.

В основу освітньої програми покладено типові освітні програми, розроблені Міністерством освіти і науки України та затверджені відповідними наказами:

- **на рівні початкової освіти:**

- ✓ Типова освітня програма для учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти, розроблена під керівництвом О.Я. Савченко (затверджена наказом МОН України від 12.08.2022 № 743-22);
- ✓ Типова освітня програма для учнів 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розроблена під керівництвом О.Я. Савченко (затверджена наказом МОН України від 12.08.2022 № 743-22);
- ✓ Освітня програма початкової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України» (1-4 класи) (затверджена наказом МОН України від 21.06.2024 № 01-10/196.

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

- ***мовно-літературна*** – метою є розвиток дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентності, мовленнєво-творчих здібностей, здатності користуватися мовою для культурного і національного самовияву;
- ***математична*** – спрямована на різнобічний розвиток особистості засобами математичної діяльності, формування математичної та інших ключових компетентностей, необхідних для життя та продовження навчання;
- ***природнича*** – має на меті формування компетентностей в галузі природничих наук, основи наукового світогляду, становлення відповідальної природоохоронної поведінки у навколишньому світі;
- ***технологічна*** - формування компетентностей в галузі техніки і технологій, здатності до зміни навколишнього світу засобами сучасних технологій;
- ***інформативна*** – формування інформаційно-комунікаційної компетентності, здатності до розв'язання проблем з використанням цифрових пристроїв для розвитку, самовираження, здобуття навичок безпечної діяльності в інформаційному суспільстві;
- ***соціальна і здоров'язберезувальна*** – формування соціальної компетентності, активної громадянської позиції, підприємливості, розвиток самостійності, застосування моделі здорової та безпечної поведінки, збереження власного здоров'я та здоров'я інших;

- **громадянська та історична** – формування громадянської та інших компетентностей, готовності до змін шляхом осмислення зв'язків між минулим і сучасним життям, активної громадянської позиції, набуття досвіду життя в соціумі з урахуванням демократичних принципів;
- **мистецька** – формування цінностей у процесі пізнання мистецтва та художньо-творчого самовираження, поваги до національної та світової мистецької спадщини;
- **фізкультурна** – формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом для забезпечення гармонійного фізичного розвитку, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок.

Освітня програма спрямована на всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві.

Освітня програма передбачає:

- забезпечення повноти, систематичності та усвідомленості знань, їх міцності та дієвості, що виражається в свідомому оперуванні ними, у здатності мобілізувати попередні знання для отримання нових, а також сформованість найважливіших як спеціальних, так і загально навчальних умінь і навичок;
- формування основ соціальної адаптації та життєвої компетентності дитини;
- виховання елементів природодоцільного світогляду, розвиток позитивного емоційно-ціннісного ставлення до довкілля;
- утвердження емоційно-ціннісного ставлення до практичної та духовної діяльності людини, розвиток потреби в реалізації власних творчих здібностей дітей.

Освітня програма окреслює підходи до планування й організації у закладі освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової освіти.

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли: 1–2 класи і 3–4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти

Структура навчального року

Навчальні заняття розпочинаються 01 вересня 2025 року святом – День знань і закінчуються 29 травня 2026 року.

Навчальні заняття організовуються за семестровою системою:

I семестр – з 01.09.2025 р. по 27.12.2025 р.

II семестр – з 12.01.2026 р. по 29.05.2026 р.

Протягом навчального року для учнів проводяться канікули в такі терміни:

Осінні – з 27.10.2025 по 02.11.2025 р.

Зимові – з 29.12.2025 р. по 11.01.2026 р.

Весняні – з 22.03.2025 р. по 29.03.2025 р.

Під час воєнного стану не застосовують норми статті 53, частин 3—5 статті 67 та статті 71—73 КЗпП (ч. 6 ст. 6 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 № 2136-IX), а саме призупинено дію статті 73 КЗпП щодо визначення святкових та неробочих днів.

Відповідно до постанови КМУ № 711 від 24.06.2022 року «Про початок навчального року під час дії правового режиму воєнного стану в Україні», листа МОН України від 29.05.2025 року № 1/11233-25 «Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо-зимового періоду 2025/26 року», рішення Тернопільської обласної військової адміністрації освітній процес може бути організовано за очною, дистанційною формами навчання або їх поєднанням (за змішаним режимом) залежно від можливостей фонду захисних споруд у закладі. Передбачено гнучку структуру навчального року з урахуванням умов воєнного стану: можливість змінювати терміни канікул, початку і завершення семестрів, вносити зміни у розклад. При цьому залишатиметься незмінною загальна кількість навчального часу, необхідного для виконання Державних стандартів та Освітніх програм. Навчальні екскурсії будуть проводитися протягом року.

II. ВИМОГИ ДО ОСІБ, ЯКІ МОЖУТЬ РОЗПОЧАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ

Початкова освіта – це перший рівень повної загальної середньої освіти. Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження в основній школі. Початкова освіта здобувається з шести років (відповідно до Закону України «Про освіту»).

Відповідно до Законів України «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 року № 796 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами і іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної комунальної форми власності» (зі змінами, внесеними відповідно до постанови КМУ від 12.10.2010 року № 939), інструктивно-методичного листа МОН України від 27.09.2010 року № 1/9-666 «Про організацію роботи з дітьми п'ятирічного віку», на виконання рішення виконавчого комітету Тернопільської міської ради від 28.12.2016 року № 1126 «Про затвердження Положення про підготовчу школу для майбутніх першокласників», з метою створення умов для адаптації дітей до школи та забезпечення наступності між дошкільною і початковою загальною освітою, діти старшого дошкільного віку проходять підготовку до шкільного навчання, яка відбувається за єдиною програмою.

Відповідно до п. 4 ст. 12 Закону України «Про освіту» початкова освіта здобувається, як правило, з шести років. Діти, яким на початок навчального року виповнилося сім років, повинні розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року не виповнилося шести років, можуть розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, якщо їм виповниться шість років до 1 грудня поточного року.

Вимоги до дітей, які розпочинають навчання у початковій школі, мають враховувати досягнення попереднього етапу їхнього розвитку. Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного

мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку.

Відповідно до чинного законодавства (частина третя статті 4 Закону України «Про повну загальну середню освіту») у Тернопільській ЗОШ №18 у 2025/2026 н.р. початкова освіта буде здобуватися за очною (денною) та сімейною (домашньою) формами навчання.

З 1 вересня 2024 року набула чинності норма максимальної наповнюваності початкових класів державних і комунальних закладів загальної середньої освіти. Згідно частини першої та другої статті 12 Закону України «Про повну загальну середню освіту», максимальна кількість в перших класах може становити не більше ніж 24 учні. Наповнюваність класів, школярі які вчаться за індивідуальною (сімейною формою навчання), може бути більшою за 24 учні (для перших класів) та за 30 учнів (для інших класів). Ця норма чинна під час дії воєнного стану.

Освітня програма для 1- 4-х класів визначає загальний обсяг навчального навантаження на тиждень, забезпечує взаємозв'язки окремих предметів, курсів за вибором, їх інтеграцію та логічну послідовність вивчення, які будуть подані в рамках навчальних планів.

Навчальний план дає цілісне уявлення про зміст і структуру рівня освіти, встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження учнів.

Навчальні плани передбачають реалізацію освітніх галузей Базових навчальних планів Державних стандартів через окремі предмети та інтегровані курси. За потреби за заявою батьків здобувачів освіти на підставі висновків інклюзивно-ресурсного центру деяким здобувачам освіти забезпечується інклюзивна форма навчання.

III. ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ВІДПОВІДНОМУ РІВНІ, ЙОГО РОЗПОДІЛ МІЖ ОСВІТНИМИ ГАЛУЗЯМИ ТА РОКАМИ НАВЧАННЯ

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 1-4 класів складає 10500 годин/навчальний рік:

- для учнів 1 класів – 805 годин; навчальний рік(35 тижнів);
- для учнів 2 класів – 875 годин; навчальний рік(35 тижнів);
- для учнів 3 класів – 910 годин; навчальний рік(35 тижнів);
- для учнів 4 класів – 910 годин; навчальний рік(35 тижнів).

Клас	Кількість годин на рік	Разом	Усього
1-А	805	2415	10500
1-Б	805		
1-В	805		
2-А	875	2625	
2-Б	875		
2-В	875		
3-А	910	2730	
3-Б	910		
3-В	910		
4-А	910	2730	
4-Б	910		
4-В	910		

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальних планах закладу загальної середньої освіти І ступеня (далі - навчальний план).

Річний навчальний план дає цілісне уявлення про зміст і структуру першого рівня освіти, встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження учнів. Навчальний план початкової школи передбачає реалізацію освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти через структурування змісту початкової освіти на засадах інтегрованого підходу у навчанні. Вони охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну складову.

У початковій школі може здійснюється поділ класів на групи при вивченні інформатики відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки

України від 20.02.2002 р. № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517).

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів урахувані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 1-х класах – 35 хвилин, у – 2-4-х класах – 40 хвилин.

Відповідно постанови Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898) **години фізичної культури не враховуються** при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Повноцінність початкової освіти забезпечується реалізацією інваріантної частини річного навчального плану. З метою виконання Державного стандарту освіти забезпечено викладання предметів інваріантної складової, що визначені Типовими освітніми програмами для кожного класу в повному обсязі.

Гранично допустиме навчальне навантаження учнів встановлено відповідно до вимог Закону України «Про загальну середню освіту» з урахуванням санітарно-гігієнічних норм.

Учні з особливими освітніми потребами здобувають початкову освіту в закладі загальної середньої освіти за індивідуальними робочими навчальними планами, затвердженими наказами МОН України.

Як передбачено статтею 34 Закону України «Про загальну середню освіту», навчальний рік закінчується проведенням державної підсумкової атестації випускників початкової, основної і старшої школи.

Заклад освіти працює в п'ятиденному режимі.

Введено двозмінне навчання. Учні 1-2-х та 4-х класів навчаються у першу зміну, а учні 3-х – у другу зміну.

Перелік, зміст, тривалість і взаємозв'язок освітніх галузей

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

При вивченні української та іноземної мов здійснюватиметься поділ на дві групи в 3-Б, 3-В класах.

При вивченні інформатики здійснюватиметься поділ на дві групи в 2-Б, 2-В, 3-А, 3-Б, 3-В, 4-А, 4-Б, 4-В класах відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517).

Річні навчальні плани для початкової школи складено за вимогами нормативних документів Міністерства освіти і науки України :

- для учнів 1-Б, 1-В, 2-Б, 2-В класів – за Типовою освітньою програмою (розробленою під керівництвом О.Я. Савченко), затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 року № 743-22 (додаток 1);
- для учнів 3-Б, 3-В, 4-Б, 4-В класів – за Типовою освітньою програмою (розробленою під керівництвом О.Я. Савченко), затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 року № 743-22 (додаток 2);
- для учнів 1-А, 2-А, 3-А, 4-А класів – за Освітньою програмою початкової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України» (відповідно до наказу

Державної служби якості освіти України від 21.06.2024 № 01-10/196 «Про затвердження освітньої програми початкової школи науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» (1-4 класи)).

Інваріантна частина річного навчального плану представлена у повному обсязі з урахуванням вимог Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 (чинного для 1-4-их класів).

Учні з особливими освітніми потребами здобувають початкову освіту в закладі загальної середньої освіти за індивідуальними навчальними планами, затвердженими наказами МОН України.

Організацію інклюзивного навчання у школі регулюють:

- Закон України «Про освіту»;
- Закон України «Про повну загальну середню освіту»;
- Постановою КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» від 15.08.2011 № 872;
- Постановою КМУ «Про організацію інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти» від 21.08.2019 № 779.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Освітня програма школи I ступеня (1-2 класи, 3-4 класи) передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів освіти таких ключових компетентностей:

- 1) **вільне володіння державною мовою**, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;
- 2) **здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами**, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;
- 3) **математична компетентність**, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;
- 4) **компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій**, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати

припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) **інноваційність**, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) **екологічна компетентність**, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) **інформаційно-комунікаційна компетентність**, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) **навчання впродовж життя**, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) **громадянські та соціальні компетентності**, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) **культурна компетентність**, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) **підприємливість та фінансова грамотність**, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі **вміння**: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

«Модель» випускника початкової школи:

- має знання, уміння та навички, передбачені Державним стандартом початкової освіти;

- усвідомлює свою належність до народу України, знає свої права та виконує обов'язки;
- активно залучається до навчального процесу, взаємодіє з іншими письмово та в режимі реального часу;
- уміє порівнювати, узагальнювати, аналізувати, робити висновки, критично мислити;
- шукає шляхи самостійного творення нового і оригінального;
- володіє мовними засобами спілкування, дотримується норм літературної мови;
- застосовує досвід математичної діяльності для пізнання навколишнього світу;
- сприймає інформацію, висловлену іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування;
- усвідомлює наслідки використання інформаційних технологій, дотримується етичних та правових норм інформаційної взаємодії;
- має розвинуте почуття власної гідності, поважає права і гідність інших осіб;
- дотримується правил і норм толерантної поведінки, принципів демократичного громадянства;
- усвідомлює цінність власного життя та збереження здоров'я.

IV. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В 1 – 2 КЛАСАХ ЗА ТИПОВОЮ ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ, РОЗРОБЛЕНОЮ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ САВЧЕНКО О. Я

(укладено на основі Типової програми, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22)

Освітню програму Тернопільської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 18 для 1-2-их класів укладено за такими освітніми галузями:

- **для 1-Б, 1-В класів:**

- Мовно-літературна
- Мовно-літературна (іншомовна)
- Математична
- Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна галузі)
- Технологічна
- Мистецька
- Фізкультурна

- **для 2-Б, 2-В класів:**

- Мовно-літературна
- Мовно-літературна (іншомовна)
- Математична
- Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна галузі)
- Технологічна
- Мистецька
- Інформатична
- Фізкультурна

Мовно-літературна освітня галузь Українська мова

Мовно-літературна освітня галузь ставить за мету розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, читання, дитячої книжки, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;
- розвиток мислення, мовлення, уяви, пізнавальних і літературно творчих здібностей школярів;
- формування повноцінних навичок читання і письма, уміння брати участь у діалозі, інсценізаціях, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;
- формування вмінь працювати з різними видами та джерелами інформації;
- ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики й жанрів, формування прийомів самостійної роботи з дитячими книжками;
- формування умінь опрацьовувати тексти різних видів (художні, науково-популярні, навчальні, медіатексти);
- дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;
- залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

У початковому курсі мовно-літературної освіти виділено такі змістові лінії: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістові лінії реалізуються через такі інтегровані курси і навчальні предмети:

- 1 клас – інтегрований курс «Українська мова. Навчання грамоти»;
- 2 клас – навчальні предмети «Українська мова», «Читання».

Змістова лінія «Взаємодіємо усно» спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія «Читаємо» передбачає формування в учнів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово» спрямована на формування в молодших школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Змістова лінія «Досліджуємо медіа» передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування в молодших школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Мовно-літературна освітня галузь
Іншомовна освітня галузь
Іноземна мова (англійська мова)

Головна мета навчання іноземної мови у початковій школі полягає у формуванні в учнів комунікативної компетенції, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями молодших школярів.

Початковий етап навчання іноземної мови у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі надзвичайно важливий, оскільки в цей період закладаються психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетенції, необхідні та достатні для подальшого її розвитку й удосконалення.

Тут відбувається становлення засад для формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також умінь сприймати на слух, говорити, читати й писати у межах визначених програмою результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Зміст навчання іноземної мови у початковій школі добирається відповідно до психо-фізіологічних особливостей учнів молодшого шкільного віку.

У початковій школі важливо зацікавити учнів вивченням іноземної мови, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувати необхідність володіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування.

Завдання іноземних мов у реалізації мети початкової загальної середньої освіти.

Зміст навчання забезпечується єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на засадах оволодіння іноземною мовою у контексті міжкультурної парадигми, що передбачає навчання мови народу, який нею спілкується, та ознайомлення з його культурою.

Такий підхід зумовлює формування готовності до міжкультурної комунікації у межах типових сфер, тем і ситуацій спілкування, визначених навчальною програмою. На кінець 2-го класу учні досягають рівня Pre A1. Ці рівні характеризують результати навчальних досягнень у кожному виді мовленнєвої діяльності та узгоджуються із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання.

Завдання полягає у формуванні вмінь:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;
- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;

- адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів;
- використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.

Функції іноземних мов

у реалізації мети початкової загальної середньої освіти

У процесі навчання іншомовного спілкування комплексно реалізуються освітня, виховна і розвивальна функції.

Освітня функція спрямована на:

- усвідомлення учнями значення іноземної мови для життя у мультилінгвальному та полікультурному світовому просторі;
- оволодіння знаннями про культуру, історію, реалії та традиції країн виучуваної мови;
- залучення учнів до діалогу культур (рідної та іншомовної);
- розуміння власних індивідуальних особливостей як психофізіологічних засад для оволодіння іноземною мовою;
- формування вміння використовувати в разі потреби різноманітні стратегії для задоволення власних іншомовних комунікативних намірів (працювати з підручником, словником, довідковою літературою, мультимедійними засобами тощо).

Виховна функція сприяє:

- формуванню в учнів позитивного ставлення до іноземної мови як засобу спілкування, поваги до народу, носія цієї мови, толерантного ставлення до його культури, звичаїв і способу життя;
- розвитку культури спілкування, прийнятої в сучасному цивілізованому суспільстві;
- емоційно-ціннісному ставленню до всього, що нас оточує;
- розумінню важливості оволодіння іноземною мовою і потреби користуватися нею як засобом спілкування.

Розвивальна функція сприяє розвитку в учнів:

- мовних, інтелектуальних і пізнавальних здібностей;
- готовності брати участь в іншомовному спілкуванні;
- потребу подальшого самовдосконалення у сфері використання іноземної мови;
- здатності переносити знання й уміння у нову ситуацію шляхом виконання проблемно-пошукової діяльності.

Компетентнісний потенціал галузі «Іноземні мови» у початковій школі

Провідним засобом реалізації вказаної мети є компетентнісний підхід до організації навчання у загальноосвітній школі на основі ключових компетентностей як результату навчання.

Тематика ситуативного спілкування та лексичний діапазон:

- ✓ Я, моя родина і друзі (члени родини, числа до 20, вік молодших членів родини і друзів, щоденні справи).
- ✓ Дозвілля (кольори, іграшки, дії, дні тижня, прогулянка, захоплення).
- ✓ Природа (домашні улюбленці, пори року, дикі та свійські тварини).
- ✓ Свята і традиції в Україні та у країні виучуваної мови (назви свят, вітання, день народження, час (години), святкове меню).
- ✓ Людина (частини тіла, предмети одягу).
- ✓ Харчування (просте меню, фрукти, овочі, напої, ціна).
- ✓ Школа (шкільне приладдя, шкільні меблі, моя класна кімната).

Мовленнєві функції: привітатися, попрощатися, попросити вибачення, подякувати, представити себе/ когось, називати / описувати когось / щось, ставити запитання і відповідати на них, розуміти та виконувати прості вказівки / інструкції / команди, розуміти прості інформаційні знаки, вітати зі святом, виражати настрій.

Математична освітня галузь

Математика

(навчальний предмет)

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач; • розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань початкового курсу математики здійснюється за такими **змістовими лініями**: *«Числа, дії з числами.*

Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження».

До програми кожного класу подано орієнтовний перелік додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов'язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із пропонувананих або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню. Досвід математичної діяльності застосовується у вивченні інших предметів (освітніх галузей) шляхом використання учнями математичних методів чи інших засобів для пізнання дійсності. Рекомендовано раз на два тижні проводити уроки для організації та виконання міжпредметних навчальних проєктів, міні-досліджень тощо.

Природнича, громадянська та історична,

соціальна та здоров'язбережувальна освітні галузі

Я досліджую світ (інтегрований курс)

Зазначені освітні галузі реалізуються в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузєва; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проєктної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, безпеку життєдіяльності, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві, між станом довкілля і діяльністю людини, впливу поведінки на здоров'я та безпеку, залежності результату від докладених зусиль, аналіз наслідків ризикованої поведінки);
- виховання активної позиції щодо громадянської і соціально культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;
- розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички щодо взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;
- створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості;
- формування моделей здорової і безпечної поведінки; умінь розпізнавати ситуації, які становлять загрозу для власного життя і здоров'я та життя і здоров'я інших; аналізувати та оцінювати фактори ризикованої поведінки в довкіллі, роз'яснювати можливі наслідки недотримання правил безпечного поводження в кризових умовах сьогодення.

Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

- «**Людина**» (пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка, безпечна поведінка в умовах надзвичайних ситуацій);
- «**Людина серед людей**» (стандарти поведінки в сім'ї, в суспільстві; моральні норми; навички співжиття і співпраці; волонтерська діяльність як спосіб вияву безкорисливої допомоги іншим);
- «**Людина в суспільстві**» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Оцінювання загроз для себе і інших. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення);
- «**Людина і світ**» (толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв; участь у добродійній діяльності на користь інших; взаємодопомога і підтримка народів у кризових ситуаціях);
- «**Людина і природа**» (пізнання природи; взаємозв'язок об'єктів і явищ природи; рукотворний світ людини; відповідальна діяльність людини у природі; роль природничих знань і технологій у житті людини; залежність між діяльністю людини і станом довкілля).

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розпізнавання(Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне - відмінне, до якого цілого воно належить);
- дослідження-спостереження(Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?);
- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно – наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок-узагальнення).

Інформатична освітня галузь

Інформатика

(навчальний предмет)

Інформатична освітня галузь починає реалізуватися з 2-го класу.

Метою навчання інформатиці є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій, формування інформатичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- формування в учнів уявлення про роль інформаційно комунікаційних технологій у житті людини;
- формування вмінь описувати об'єкти реальної та віртуальної дійсності різноманітними засобами подання інформації;
- формування початкових навичок інформаційної діяльності, зокрема вмінь опрацьовувати текстову та графічну інформацію;
- формування у дітей початкового досвіду використання комп'ютерної техніки для розв'язування навчальних, творчих і практичних задач;
- розвиток логічного, алгоритмічного, творчого та об'єктно орієнтованого мислення учнів.

За результатами формування предметної компетентність випускники початкової школи повинні використовувати початкові знання вміння та навички для: доступу до інформації (знання де шукати і як отримувати інформацію); опрацювання інформації; перетворення інформації із однієї форми в іншу; створення інформаційних моделей; оцінки інформації за її властивостями. Програма побудована лінійно-концентрично (з горизонтальним поглибленням).

Технологічна освітня галузь Дизайн і технології (інтегрований курс)

Зміст технологічної освітньої галузі реалізовується через інтегрований курс *«Дизайн і технології»*.

Метою навчання дизайну і технологій є розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та проєктно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем у взаємодії з іншими, культурного й національного самовираження.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- виховання естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-ужитковому мистецтві;
- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в матеріалах;
- вироблення навичок раціонального використання матеріалів, безпечного застосування традиційних та сучасних технологій; • формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проєктно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за такими змістовими лініями: **«Інформаційно-комунікаційне середовище»**, **«Середовище проєктування»**, **«Середовище техніки і технологій»**, **«Середовище соціалізації»**.

Змістова лінія «Середовище проєктування» спрямована на реалізацію творчого потенціалу учнів, створення умов для продукування ідей, вибору особисто привабливих об'єктів праці; дизайнерське проєктування – моделювання і конструювання; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів за їх властивостями; читання інструкційних карток із зображеннями для поетапного виготовлення виробу.

Змістова лінія «Середовище техніки і технологій» передбачає формування навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними інструментами та пристосуваннями; поетапне виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій; раціональне використання матеріалів.

Змістова лінія «Середовище соціалізації» спрямована на формування здатності оцінювати та презентувати результати проєктно-технологічної

діяльності, обговорювати їх з іншими; ефективно використовувати створені вироби; долучатися до благочинної діяльності; виконувати трудові дії в побуті для самообслуговування та якісного облаштування життєвого простору.

Навчальний матеріал вибудовується навколо актуальних освітніх тем, розв'язання життєвих проблем, встановлення взаємозв'язків з іншими освітніми галузями. Обов'язковою умовою проведення занять є виготовлення корисного й естетичного виробу – індивідуально, в парі або в групі, оцінювання і презентація результатів навчання. Увага акцентується на організації робочого місця, правилах внутрішнього розпорядку, безпеці праці та санітарних норм.

Мистецька освітня галузь

Мистецтво

Метою навчання мистецтва є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- розвиток почуттєвої сфери учнів, набуття ними досвіду емоційно естетичних переживань;
- пробудження інтересу до пізнання творів різних видів мистецтва; виховання гордості за здобутки рідного мистецтва й поваги до творчості інших етносів та народів;
- формування умінь художнього сприймання, аналізу художньої мови та оцінювання творів мистецтва відповідно до вікових можливостей з використанням мистецької термінології;
- оволодіння способами художньо-творчої діяльності в різних видах мистецтва, комунікації з іншими в художній творчості;
- формування елементарних умінь застосування цифрових технологій у мистецькій творчості і презентації здобутків;
- розвиток мистецьких здібностей, здатності самовираження й керування власними емоційними станами через мистецтво та різні види художньої творчості;
- формування здатності встановлювати асоціації між видами мистецтва; між мистецтвом і явищами довкілля;
- досягнення усвідомлення значення мистецтва в житті людини;
- виховання культури глядача-слухача;
- формування здатності об'єктивно оцінювати творчі здобутки свої та інших.

Реалізація поставленої мети здійснюється за змістовими лініями: **«художньо-творча діяльність»**, **«сприймання та інтерпретація мистецтва»**, **«комунікація через мистецтво»**, які окреслюють одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі та розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Мистецька освітня галузь реалізується через предмети *«Мистецтво: музичне мистецтво»*, *«Мистецтво: образотворче мистецтво»*, де відбудеться реалізації упродовж циклу навчання всіх очікуваних результатів галузі.

Змістова лінія «Художньо-творча діяльність» націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія «Сприймання та інтерпретація мистецтва» спрямована на пізнання цінностей, що відображають твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення.

Реалізація **змістової лінії «Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Мистецька освітня галузь у 1-2 класах у навчальному закладі реалізується через предмети вивчення за окремими видами мистецтва: *«Мистецтво: музичне мистецтво»*, *«Мистецтво: образотворче мистецтво»*.

Фізкультурна освітня галузь

Фізична культура

(навчальний предмет)

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; умінь грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;
- розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причинно наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;

- використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно комунікативних технологій і критичного мислення;
- формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;
- розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і програвати;
- формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета реалізується за такими змістовими лініями: **«Рухова діяльність»**, **«Ігрова та змагальна діяльність»**.

Змістова лінія «Рухова діяльність» передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Змістова лінія «Ігрова та змагальна діяльність» передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань школи. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів «Фізична культура» та «Основи здоров'я», а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

Навчальний план зорієнтований на роботу початкової школи за 5-денним навчальним тижнем.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 №898) «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» години фізичної культури **не враховуються** при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Обсяг навчального навантаження (1-2-і класи)

Загальний обсяг навчального навантаження у 1-х класах 805 годин/навчальний рік, у 2-х класів – 875 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження для 1-2-их класів на тиждень окреслено в навчальних планах школи (*додаток №1*).

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів ураховано санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків:

- у 1-их класах – 35 хвилин,
- у 2-их класах – 40 хвилин.

Різницю в часі: 10 хвилин у 1-их класах та 5 хвилин у 2-их класах (для збереження педагогічного навантаження 45 хвилин) - учителям рекомендовано використовувати для проведення наприкінці уроку організаційної роботи (розважальні вправи, ігри, веселі перерви).

Години варіативної складової розподіляються на:

- для проведення курсу «Основи християнської етики» відведено по 1 годині на тиждень у 1- Б, 1-В, 2- Б, 2-В класах.

V.ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В 3 – 4 КЛАСАХ ЗА ТИПОВОЮ ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ, РОЗРОБЛЕНОЇ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ САВЧЕНКО О. Я.

(укладено на основі Типової програми, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22)

Освітню програму Тернопільської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 18 для 3-4-их класів укладено за такими освітніми галузями:

для 3-Б, 3-В, 4-Б, 4-В класів

- Мовно-літературна
- Мовно-літературна (іншомовна)
- Математична
- Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна галузі)
- Технологічна
- Мистецька
- Інформатична
- Фізкультурна

Потенціал кожної освітньої галузі забезпечує формування всіх ключових компетентностей.

Для кожної освітньої галузі визначено мету та загальні результати навчання здобувачів освіти в цілому. За ними впорядковані обов'язкові результати навчання здобувачів освіти, які є основою для їх подальшого навчання на наступних рівнях загальної середньої освіти.

У освітній програмі (3-4 класи) мовно-літературну галузь структуровано через впровадження навчальних предметів: «Українська мова» «Літературне читання».

Мовно-літературна освітня галузь

Українська мова

(навчальний предмет)

Мета - формування мотивації вивчення української мови, розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності; формування комунікативної та інших ключових компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному

житті, у міжкультурному діалозі; розвиток логічного, критичного та образного мислення, мовленнєво-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української мови в основній школі.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;
- розвиток зв'язного мовлення, уяви, пізнавальних здібностей, логічного критичного та образного мислення школярів;
- формування повноцінної навички письма, уміння брати участь у діалозі створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;
- дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;
- залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Реалізація зазначених мети і завдань здійснюється за такими змістовими лініями: «Взаємодіємо усно», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в учнів початкової школи умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Взаємодіємо письмово»** передбачає формування в учнів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Змістова лінія **«Досліджуємо медіа»** спрямована на формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія **«Досліджуємо мовні явища»** передбачає дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування у школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Мовно-літературна освітня галузь **Літературне читання** **(навчальний предмет)**

Мета - розвиток особистості молодшого школяра засобами різних видів читацької діяльності; формування читацької, комунікативної та інших ключових компетентностей; збагачення емоційно-ціннісного, естетичного, соціального та пізнавального досвіду; розвиток образного, критичного і логічного мислення та літературно-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української та зарубіжної літератури в освітньому закладі II ступеня.

Досягнення мети передбачає розв'язання **таких завдань**:

- ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики і жанрів;
- формування в учнів повноцінної навички читання як універсального інструменту функціональної грамотності;
- розвиток інтересу і здатності до самостійної читацької діяльності для задоволення різних потреб читача;
- формування умінь опрацьовувати художні, науково-художні тексти;
- оволодіння прийомами структурно-сміслового і образного аналізу текстів різних видів;
- розвиток образного, критичного, логічного мислення та мовлення;
- формування умінь самостійної роботи з різними видами і джерелами інформації;
- формування прийомів роботи з дитячою книжкою, періодичною, довідковою літературою;
- формування вмінь безпечного і критичного використання медіапродукції, здатності створювати медіапродукти і спілкуватися за допомогою медіазасобів;
- розвиток уяви і здатності виявляти себе у різних видах літературно творчої діяльності.

Відповідно до мети і завдань предмета «Літературне читання» визначено такі змістові лінії: **«Пізнаємо простір дитячого читання»**; **«Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного»**; **«Взаємодіємо усно за змістом прослуханого»**; **«Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів»**; **«Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою»**; **«Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією»**; **«Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти»**.

Змістова лінія **«Пізнаємо простір дитячого читання»** створює передумови для ознайомлення учнів 3 класів з різноманітною за темами і жанрами дитячою літературою, з різними видами довідкових, навчальних і медіа текстів, способами здобуття інформації у сучасному медіа просторі. Простір дитячого читання передбачає взаємодію організованої і самостійної читацької діяльності учнів, що сприяє формуванню дитини-читача, який на завершення початкової школи має належний читацький кругозір, розуміє цінність читання і виявляє до нього інтерес, набуває достатній досвід використання з різною метою текстів різних видів.

Змістова лінія **«Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного»** охоплює такі основні змістові блоки: удосконалення й розвиток якісних характеристик технічної і смислової сторін навички під час читання вголос і мовчки; самостійне застосування мовленнєвих та позамовних засобів художньої виразності; оволодіння, з поступовим нарощуванням ступеня складності, прийомами смислового читання (прийоми самостійного розуміння лексичного значення слів, словосполучень; повноцінного усвідомлення в тексті фактичної, концептуальної, підтекстової (з допомогою вчителя) інформації); застосування видів читання: аналітичного, переглядового, вибіркового відповідно до мети читання.

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно за змістом прослуханого»** спрямована на формування в учнів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях,

спілкуватися з іншими людьми в діалогічній і формі заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів»** передбачає цілісне сприймання учнями художніх, науково-художніх текстів, їх аналіз, інтерпретацію з використанням літературознавчих понять (практично); формування умінь висловлювати рефлексивні судження у зв'язку з прочитаним, критично оцінювати інформацію в текстах різних видів та використовувати її для збагачення особистого читацького досвіду.

Змістова лінія **«Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою»** передбачає формування і розвиток в учнів прийомів розрізнення дитячих книжок за жанрово-тематичними ознаками, типом видання (книжка-твір, книжка-збірка, довідник, словник і т.ін.); прогнозування орієнтовного змісту книжки (твору) з опорою на її ілюстративний та довідково-інформаційний апарат; прийомів самостійного вибору книжок з використанням інформаційних ресурсів дитячої бібліотеки; умінь зв'язно висловлювати власні емоційно-оцінні враження щодо змісту прочитаного, складати короткий відгук на прочитану книжку та ін.

Змістова лінія **«Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією»** має на меті формування і розвиток в учнів понять про різні види медіа та використані в них вербальні і невербальні засоби впливу на читача; формування умінь і навичок сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати і безпечно користуватися медіазасобами; виражати себе і спілкуватися з іншими за допомогою власних медіапродуктів. Оволодіння медіаграмотністю є поліпредметним процесом, який передбачає зв'язок із щоденним життям дітей не лише в школі, а й поза нею, створення можливостей набувати досвід критичного осмислення різної медіапродукції, що має позитивно вплинути на розширення їхнього читацького і соціального досвіду, вироблення умінь відрізняти корисну інформацію від шкідливої, уникати імовірних для цього віку ризиків взаємодії з медіапродуктами.

Змістова лінія **«Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти»** передбачає розвиток уяви, художньо-образного мислення і мовлення дітей, оволодіння вербальними і невербальними засобами створення творчих продуктів з різним ступенем самостійності (зміни, доповнення, продовження тексту, ілюстрування; участь в інсценізаціях, дослідницьких проектах; складання есе, казок, віршів, закличок, загадок, оповідань та ін.).

Реалізація змістових ліній програми з літературного читання здійснюється процесі особистісно зорієнтованої розвивальної читацької і комунікативної діяльності учнів. Враховуючи потреби та інтереси молодших школярів у пізнанні світу людей, природи, самопізнанні, залучаючи їх до вдумливого читання найкращих дитячих книжок, текстів, різних видів учитель виховує україномовну особистість, компетентного, критично мислячого читача, який розуміє цінність книги, відчуває красу рідного слова, збагачує свій читацький, мовленнєвий і пізнавальний досвід.

Мовно-літературна освітня галузь
Іншомовна освітня галузь
Іноземна мова (англійська мова)

Завдання іноземних мов у реалізації мети початкової загальної середньої освіти. Зміст навчання забезпечується єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на засадах оволодіння іноземною мовою у контексті міжкультурної парадигми, що передбачає навчання мови народу, який нею спілкується, та ознайомлення з його культурою. Такий підхід зумовлює формування готовності до міжкультурної комунікації у межах типових сфер, тем і ситуацій спілкування, визначених навчальною програмою.

Ці рівні характеризують результати навчальних досягнень у кожному виді мовленнєвої діяльності та узгоджуються із загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання.

Завдання полягає у формуванні вмінь:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;
- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;
- адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів;
- використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.

У процесі навчання іншомовного спілкування комплексно реалізуються освітня, виховна і розвивальна функції.

Освітня функція спрямована на:

- усвідомлення учнями значення іноземної мови для життя у мультилінгвальному та полікультурному світовому просторі;
- оволодіння знаннями про культуру, історію, реалії та традиції країн виучуваної мови;
- залучення учнів до діалогу культур (рідної та іншомовної);
- розуміння власних індивідуальних особливостей як психофізіологічних засад для оволодіння іноземною мовою;
- формування вміння використовувати в разі потреби різноманітні стратегії для задоволення власних іншомовних комунікативних намірів (працювати з підручником, словником, довідковою літературою, мультимедійними засобами тощо).

Виховна функція сприяє:

- формуванню в учнів позитивного ставлення до іноземної мови як засобу спілкування, поваги до народу, носія цієї мови, толерантного ставлення;
- до його культури, звичаїв і способу життя;

- розвитку культури спілкування, прийнятої в сучасному цивілізованому суспільстві;
 - емоційно-ціннісному ставленню до всього, що нас оточує;
 - розумінню важливості оволодіння іноземною мовою і потреби користуватися нею як засобом спілкування;
- Розвивальна функція сприяє розвитку в учнів:*
- мовних, інтелектуальних і пізнавальних здібностей;
 - готовності брати участь в іншомовному спілкуванні;
 - потребу подальшого самовдосконалення у сфері використання іноземної мови;
 - здатності переносити знання й уміння у нову ситуацію шляхом виконання проблемно-пошукової діяльності.

Провідним засобом реалізації вказаної мети є компетентнісний підхід до організації навчання у загальноосвітній школі на основі ключових компетентностей як результату навчання.

Математична освітня галузь

Математика

(навчальний предмет)

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань початкового курсу математики здійснюється за такими змістовими лініями: **«Числа, дії з числами. Величини»**, **«Геометричні фігури»**, **«Вирази, рівності, нерівності»**, **«Робота з даними»**, **«Математичні задачі і дослідження»**.

Змістова лінія **«Числа, дії з числами. Величини»** охоплює вивчення питань нумерації цілих невід'ємних чисел у межах мільйона; формування навичок виконання арифметичних дій додавання і віднімання, множення і ділення; ознайомлення на практичній основі зі звичайними дробами; вимірювання величин; оперування величинами.

Змістова лінія **«Вирази, рівності, нерівності»** спрямована на формування в учнів уявлень про математичні вирази – числові та зі змінною; рівності і рівняння; числові нерівності та нерівності зі змінною; про залежність результату

арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Ця змістова лінія є пропедевтичною до вивчення алгебраїчного матеріалу.

Змістова лінія «**Геометричні фігури**» націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

Змістова лінія «**Робота з даними**» передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Змістова лінія «**Математичні задачі і дослідження**» спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв'язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

До програми кожного класу подано орієнтовний перелік додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов'язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із пропонувананих або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню.

Досвід математичної діяльності застосовується у вивченні інших предметів (освітніх галузей) шляхом використання учнями математичних методів чи інших засобів для пізнання дійсності. Рекомендовано раз на два тижні проводити уроки для організації та виконання міжпредметних навчальних проєктів, міні-досліджень тощо.

**Громадянська та історична, соціальна та здоров'язбережувальна,
природнича освітні галузі
«Я досліджую світ»
(інтегрований курс)**

Зазначені освітні галузі реалізуються в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузєва; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проєктної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе та свого організму, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві; між станом довкілля і діяльністю людини, вплив поведінки на здоров'я та безпеку, залежність результату роботи від докладених зусиль; аналіз наслідків ризикованої поведінки);
- виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України; інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної патріотичної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;
- розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички у взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;
- створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

«**Людина**» (людина – частина природи і суспільства, пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка);

«**Людина серед людей**» (соціальні ролі (школяр, член сім'ї і громади), стандарти поведінки в сім'ї, в школі, в громадських місцях; моральні норми; навички співжиття і співпраці, соціальні зв'язки між людьми у процесі виконання соціальних ролей);

«**Людина в суспільстві**» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства і громадянина України. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення);

«**Людина і світ**» (Земля – спільний дім для всіх людей; толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв; залежність стану довкілля від поведінки всіх людей);

«**Природа**» (різноманітність природи; методи дослідження природи; нежива і жива природа; зв'язки у природі; природа Землі; природа України).

«**Людина і природа**» (взаємозв'язки людини і природи; використання людиною природничих знань, матеріалів, виробів і технологій; відповідальна діяльність людини у природі; правила поведінки в природі; участь дітей в природоохоронній діяльності).

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить);
- дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?);
- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно – наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?, догадка, висновок-узагальнення).

Технологічна освітня галузь Дизайн і технології (інтегрований курс)

Зміст технологічної освітньої галузі реалізовується через інтегрований курс **«Дизайн і технології»**.

Мета - цілісний розвиток особистості дитини засобами предметно перетворювальної діяльності, формування ключових та проектно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем, культурного й національного самовираження.

Досягнення мети передбачає виконання таких завдань:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- сприяння розвитку естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-ужитковому мистецтві;
- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в різних матеріалах;
- вироблення навичок раціонального використання матеріалів, безпечного застосування традиційних та сучасних технологій;
- формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проектно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань інтегрованого курсу **«Дизайн і технології»** здійснюється за змістовими лініями, які відображають структуру розвитку особистості та завершеного циклу проектно-технологічної діяльності: **«Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проектування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації»**.

Змістова лінія **«Інформаційно-комунікаційне середовище»** забезпечує розвиток асоціативно-образного та критичного мислення, оволодіння базовими знаннями у партнерській взаємодії, що формують цілісне уявлення про виробничу сферу людської діяльності, а також є підґрунтям для реалізації творчого потенціалу учнів під час засвоєння навчального матеріалу наступних змістових ліній, які структуровані за способами інтегрованої проектнотехнологічної діяльності.

Змістова лінія **«Середовище проектування»** спрямована на розвиток аналітичного, просторового та творчого мислення, уміння працювати в команді, створення умов для оволодіння елементами дизайну: виявлення проблем, продукування ідей, вибору соціально і особистісно значущих об'єктів

проектування; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів для виготовлення виробу за їх властивостями; експериментування з матеріалами і технологіями для реалізації власних ідей; планування технології послідовності виготовлення виробу.

Змістова лінія «**Середовище техніки і технологій**» передбачає розвиток логічного та алгоритмічного мислення, психомоторних здібностей, здатності до координування дій і взаємодопомоги; навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними, механічними інструментами й пристосуваннями; умінь поетапного виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій, раціональної обробки різних матеріалів.

Змістова лінія «**Середовище соціалізації**» спрямована на розвиток емоційного інтелекту; оцінювання і самооцінювання процесу та результатів власної або спільної проектно-технологічної діяльності; розвиток здатності презентувати освітні результати, обговорювати їх з іншими, ефективно використовувати створені вироби; формування досвіду добродійної діяльності, підприємливості, гостинності; виконання трудових дій у побуті, розвиток прагнення якісно і безпечно облаштовувати свій життєвий простір.

Програма надає можливість розв'язувати реальні життєві проблеми, реалізовувати інтегративні та творчі можливості проектно-технологічної діяльності, встановлювати взаємозв'язки з іншими освітніми галузями, співпрацювати з експертами різних професійних сфер за межами школи.

Навчальний матеріал вибудовується навколо актуальних освітніх тем. Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів проектно-технологічної діяльності вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність.

Інформатична освітня галузь

Інформатика

(навчальний предмет)

Метою інформатичної освітньої галузі є формування у здобувача освіти інформаційно-комунікаційної та інших ключових компетентностей, здатності до розв'язання завдань з використанням цифрових пристроїв та інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку критичного, аналітичного, синтетичного, логічного мислення, реалізації творчого потенціалу, формування активної, відповідальної, безпечної та етичної діяльності в інформаційному суспільстві.

Головними завданнями є формування умінь:

- знаходити та опрацьовувати інформацію із використанням пошукових систем;
- створювати інформаційні об'єкти та опрацьовувати їх у програмних середовищах;
- здійснювати індивідуальну й колективну діяльність в інформаційному середовищі;
- критично оцінювати інформацію для розв'язання життєвих проблем;
- дотримуватися етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії;

- дотримуватися правил безпечної роботи з комп'ютерними пристроями.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за змістовими лініями **«Інформація. Дії з інформацією»**, **«Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією»**, **«Об'єкт. Властивості об'єкта»**, **«Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання»** **«Алгоритми»**

Змістова лінія **«Інформація. Дії з інформацією»** базується на розумінні дитиною поняття «інформація». Здобувачі освіти мають уміти наводити приклади інформації, властивостей інформації, форм подання та дій з інформацією з повсякденного застосування, ефективно використовувати інформацію. Поняття інформації, її властивостей, форм подання та використання у навчальному процесі розширюється і доповнюється на кожному етапі навчання. Таким чином забезпечується поступове нарощування складності матеріалу, його актуалізація, повторення, закріплення, що сприяє формуванню ключових та предметної компетентностей і способів діяльності на вищому рівні узагальнення.

Змістова лінія **«Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією»** передбачає формування уявлення про те, що людина в житті постійно зустрічається з інформацією, працює з нею та може використовувати при цьому сучасні засоби ІТ з умінням захистити свій інформаційний простір.

Для практичних робіт використовуються програми (онлайн-середовища Інтернету, додатки для мобільних пристроїв).

У ході реалізації змістової лінії **«Об'єкт. Властивості об'єкта»** розглядаються поняття об'єкта, властивостей об'єктів і значень цих властивостей. Діти мають наводити із власного життя приклади різних об'єктів, їхніх властивостей і значень цих властивостей, впорядковувати та групувати об'єкти на основі значень властивостей, мати уявлення про вплив значень властивостей об'єктів на подальше їх використання та опрацювання. Вчать будувати складні об'єкти із запропонованих частин, в тому числі самостійно доповнюючи з відсутніх компонентів, представляти інформацію про них різними способами - у вигляді чисел, тексту, зображень, схем, таблиць, презентацій; змінювати значення властивостей текстових та графічних об'єктів; досліджувати об'єкти за допомогою створених моделей. Об'єктний підхід має пронизувати навчання теоретичного та практичного матеріалу всіх змістових ліній курсу.

Змістова лінія **«Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання»** забезпечує розвиток навичок створення інформаційної моделі в різних програмних середовищах, зокрема у табличній формі; початкових навичок використання різноманітних засобів інформаційних технологій для вирішення навчальних завдань; сприймати та представляти інформацію у вигляді тексту: читати та змінювати тексти, визначати ключові слова в тексті, створювати та опрацьовувати текст; сприймати різноманіття графічних даних; створювати власні зображення у вигляді малюнків та творчо опрацьовувати готові зображення; презентувати інформацію у вигляді слайдів.

Змістова лінія **«Алгоритми»** спрямована на розвиток розуміння поняття виконавця, його середовища, команди, системи команд виконавця алгоритму,

основних алгоритмічних структур, зокрема, слідування, розгалуження та повторення; умінь виконувати готові алгоритми, а також складати прості алгоритми для виконавців, які працюють у певному зрозумілому для відповідної вікової категорії середовищі, використовуючи просту систему їхніх команд; навичок шукати помилки в послідовності команд, аналізувати зміст завдань на складання алгоритму для виконавців; вміння розв'язувати задачі з повсякденного життя, застосовуючи алгоритмічний підхід: уміння планувати послідовність дій для досягнення мети, передбачати можливі наслідки.

Оцінювання якості підготовки здобувачів освіти з предмету здійснюється **в таких аспектах:**

- рівень володіння теоретичними знаннями;
- здатність до застосування вивченого матеріалу у практичній діяльності;
- свідоме та відповідальне ставлення до етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії;
- вміння співпрацювати;
- використання матеріалу із повсякденного життя, навчальних предметів;
- свідоме знання правил безпечної праці.

Мистецька освітня галузь

Мистецтво

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- розвиток почуттєвої сфери учнів, набуття ними досвіду емоційноестетичних переживань, формування мистецьких уподобань та особистісних художніх цінностей;
- поглиблення мотивації до пізнання творів вітчизняного і зарубіжного мистецтва; виховання гордості за здобутки рідного мистецтва та толерантногоставлення до мистецтва інших етносів і народів;
- формування умінь художнього сприймання, аналізу художньої мови та оцінювання творів мистецтва, аргументування думки відповідно до вікових можливостей з використанням мистецьких термінів;
- оволодіння способами художньо-творчої діяльності в різних видах мистецтва, комунікації з іншими в художній творчості;
- досягнення розуміння учнями можливостей цифрових технологій щодо їх застосування в мистецькій творчості;
- розвиток здатності самопізнання і самовираження, керування власними емоційними станами через мистецтво і різні види художньої творчості; розвиток креативності й мистецьких здібностей;
- формування здатності встановлювати зв'язок між видами мистецтва, між мистецтвом та іншими сферами знання (літературою, математикою, знаннями про природу, історію тощо); мистецтвом і явищами довкілля;

- усвідомлення значення мистецтва в житті людини та художнього пізнання для власної успішності;
- формування культури глядача-слухача;
- соціалізація учнів через мистецтво, формування здатності об'єктивно оцінювати творчі здобутки свої та інших.

Відповідно до зазначених мети і завдань виокремлено змістові лінії:

«художньо-творча діяльність», **«сприймання та інтерпретація мистецтва»**, **«комунікація через мистецтво»**, які розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія **«Художньо-творча діяльність»** націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія **«Сприймання та інтерпретація мистецтва»** спрямована на пізнання цінностей, що втілюють твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення, мистецьку (термінологічну) пропедевтику.

Реалізація змістової лінії **«Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурномистецьких заходах, колективних творчих проєктах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Опанування учнями мистецтва у початковій школі ґрунтується на засадах компетентнісного, ціннісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного ігрового та інтегративного підходів.

Мистецтво сприяє **формуванню ключових компетентностей**, зокрема, у процесі:

- усного висловлювання вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності (вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною);
- застосування мистецької термінології, що має іноземне походження, у процесі інтерпретації художніх творів (спілкування іноземними мовами);
- встановлення взаємозв'язків між засобами мистецтва і здійсненням елементарних розрахунків для пояснення художньої виразності творів (наприклад, пропорцій частин твору, визначення музичного метру, запису ритму, симетрії/асиметрії танцювального руху тощо) (математична компетентність);
- спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва (компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність);

- самостійного(чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (інформаційно-комунікаційна компетентність);
- формування умінь визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (навчання впродовж життя);
- співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан), опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів (громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей);
- проявів творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень (підприємливість та фінансова грамотність);
- виявлення бажання впроваджувати нові ідеї (інноваційність).

Культурна компетентність як стрижнева для мистецької освітньої галузі є інтегральною стосовно інших ключових компетентностей.

Мистецька освітня галузь у 3-4 класах у навчальному закладі реалізовується через предмети вивчення за окремими видами мистецтва: *«Мистецтво: музичне мистецтво»*, *«Мистецтво: образотворче мистецтво»*.

Фізкультурна освітня галузь **Фізична культура** **(навчальний предмет)**

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; умінь грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;
- розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причиннонаслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;

- використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційнокомунікативних технологій і критичного мислення;
- формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;
- розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарногігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, вміння боротися, вигравати і програвати.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими змістовими лініями:

«Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія **«Рухова діяльність»** передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, організуючих вправ, елементів акробатики, вправ корегувальної спрямованості та тих, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, ходьбою, бігом, танцювальними кроками, лазінням і перелізанням, стрибками; навичок володіння м'ячем; розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Змістова лінія **«Ігрова та змагальна діяльність»** передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування вміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, організовувати свій час і мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, виконувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення користуватися власними перевагами і визнавати недоліки в тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань школи. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки

здійснюється не лише в рамках предметів «Фізична культура» та «Основи здоров'я», а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

Навчальний план зорієнтований на роботу початкової школи за 5-денним навчальним тижнем.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 №898) «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» години фізичної культури **не враховуються** при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Загальний обсяг навчального навантаження (3-4 класи)

Загальний обсяг навчального навантаження у 3-х та 4-х класах 910 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження для 3-4-их класів на тиждень окреслено в навчальних планах школи (*додаток № 2*).

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів ураховано санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків:

у 3 – 4-их класах – 40 хвилин.

Різницю в часі: 5 хвилин (для збереження педагогічного навантаження 45 хвилин) - учителям рекомендовано використовувати для проведення наприкінці уроку організаційної роботи (розважальні вправи, ігри, веселі перерви).

Години варіативної складової розподіляються:

- для проведення курсу «Основи християнської етики» відведено по 1 годині на тиждень у 3-Б, 3-В, 4-Б, 4-В класах.

VI. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЄКТУ «ІНТЕЛЕКТ УКРАЇНИ» (1-4 класи)

(укладено на основі Освітньої програми початкової школи науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» (1-4 класи) , затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 21.06.2024 № 01-10/196)

Вступ

Освітня програма початкової школи Тернопільської ЗОШ I-III ступенів Науково- педагогічного проєкту «Інтелект України» адаптаційно-ігрового (1–2 класи) та основного (3–4 класи) циклів розроблена на основі стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898) згідно з вимогами, передбаченими статтею 33 Закону України «Про освіту» та статтею 11 Закону України «Про повну загальну середню освіту», Освітньої програми початкової школи науково-педагогічного проєкту «Інтелект України», затвердженої наказом Державної служби якості від 21.06.2024 року №01-10/196.

Програма містить:

- вступ, де зазначається загальна інформація про освітню програму, її мета, особливості організації освітнього процесу тощо;
- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за Програмою;
- загальний обсяг навчального навантаження учнів 1–4 класів;
- навчальний план із розподілом годин між освітніми галузями / предметами / інтегрованими курсами за роками навчання;
- перелік навчальних програм, які мають / можуть використовуватися в освітньому процесі;
- опис форм організації освітнього процесу та педагогічних технологій;
- види / форми оцінювання та його інструментарій;
- організаційні питання реалізації Програми.

Програма запроваджується в освітній процес закладу освіти рішенням педагогічної ради.

Освітня програма забезпечує наступність початкової освіти з дошкільним

періодом і здатність дитини виконувати під керівництвом учителя прості завдання в типових ситуаціях у чітко визначеній структурованій сфері навчання, а також готовність дитини до навчання на наступному рівні.

Мета освітньої програми. Освітня програма спрямована на реалізацію мети та завдань освітніх галузей, визначених у Державному стандарті початкової освіти, що забезпечує формування у учнів ключових компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в житті, урахування здібностей і можливостей кожного учня/учениці.

Мета Програми реалізується за рахунок:

- формування в здобувачів освіти стійкого інтересу до навчання, української мови, літератури, математики, історії, природничих наук;
- залучення учнів/учениць до осмисленого читання;
- формування моральних якостей здобувачів освіти;
- розуміння значення української мови в опануванні здобутків української та світової культур;
- виховання поваги до інших мов і світових культур, національної своєрідності кожної літератури;
- закладання основ аналізу художнього твору, знайомство з життєвими та мистецькими віхами в долі письменника;
- формування вміння безпечно й критично використання медіапродукції, здатності спілкуватися за допомогою медіазасобів.

Актуальність і значущість цієї програми визначається тим, що її розроблено на сучасній теоретико-методологічній базі, зокрема компетентнісному та системно- діяльнісному підході, технології повного засвоєння знань, технології критичного мислення, технології інтенсифікації навчання на основі опорних схем і знакових моделей, технології інтерактивного навчання тощо.

Концептуальними засадами досягнення цілей початкової освіти в Програмі є основні положення компетентнісного, особистісно-діяльнісного, системного та синергетичного підходів, зокрема, низка таких взаємопов'язаних положень:

Компетентнісна початкова освіта в Програмі:

втілює в життя основні положення компетентнісного підходу та розпочинає процес формування в учнів молодшого шкільного віку ключових компетентностей.

До ключових відносимо такі компетентності:

- вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;
 - математичну компетентність; компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій;
 - інноваційність;
 - екологічну компетентність;
 - інформаційно-комунікаційну компетентність;
 - навчання протягом життя; громадянські та соціальні компетентності;
 - культурну компетентність; підприємливість і фінансову грамотність
- (Закон України «Про освіту», статті 1, 12);

проєктується й реалізується на засадах особистісно-діяльнісного підходу як система, що функціонує та розвивається відповідно до основних положень парадигми особистісно зорієнтованої освіти й діяльнісного підходу, зокрема принципів гуманістичної, особистісної та діяльнісної спрямованості освіти.

Унікальність Програми виявляється в тому, що:

1. *Початкова освіта в Програмі розглядається* як феномен, що функціонує та розвивається відповідно до принципів системного підходу, зокрема принципів органічної єдності педагогічної системи й середовища, цілеспрямованості, рівноважної відповідності, оптимальності, зворотного зв'язку, єдності програмованого, рефлексивного та адаптивного видів управління тощо. Так, у Програмі реалізується *системна модель формування в учнів ключових компетентностей*, що дозволяє повною мірою задіяти потенціал закладів загальної середньої освіти завдяки поєднанню предметно-тематичної, міжпредметної та виховної моделей. Зокрема, формування соціальної та громадянської компетентностей учнів 1–4 класів, які навчаються за Програмою, відбувається під час ранкових зустрічей, на годинах спілкування, на заходах і заняттях у дитячих організаціях та клубах тощо (виховна модель), на уроках «Я пізнаю світ» (предметно-тематична модель, оскільки набуття учнями означених компетентностей належить до провідних цілей цього навчального предмета) та під час вивчення всіх інших навчальних предметів (міжпредметна модель, що реалізується через технологію ціннісного насичення кожного уроку).

Важливою складовою формування соціальної і громадянської компетентностей в учнів класів, які навчаються за Програмою, є ранкові зустрічі, що згідно з рекомендаціями Міністерства освіти і науки України проводяться на початку кожного навчального дня впродовж 15–20 хвилин. Оскільки Санітарним регламентом встановлюється початок навчальних занять не раніше 8:00, то рекомендується розпочинати ранкові зустрічі о 8:10–8:15 за рішенням закладу загальної середньої освіти. Час на проведення ранкових зустрічей не обліковується в класних журналах, частково компенсує різницю в тривалості навчальних занять, решта якого компенсується роботою вчителя на перервах (лист Міністерства освіти і науки України №1/9-190 від 2.04.2018 року).

2. *Початкова освіта в Програмі моделюється й упроваджується* в освітній процес на засадах синергетичного підходу як нелінійна система відкритого типу, здатна до самоорганізації. Відкритість освіти виявляється в доцільності її розбудови на основі поєднання різних методологій і підходів, освітніх технологій і методик, а також їх компонентів; нелінійність — у необхідності конструювання освітньої системи як гнучкого багатоваріантного системного утворення з правом вибору суб'єктами освітнього процесу одного/кількох варіантів його організації, зокрема й за індивідуальною освітньою траєкторією; здатність до самоорганізації — у переважанні технологій інтерактивного навчання, підвищенні ролі самоосвіти.

3. *Зміст початкової освіти в Програмі визначено* відповідно до дидактичних основ конструювання змісту освіти. Згідно з *принципом відповідності змісту освіти формаційним і цивілізаційним тенденціям розвитку людства взагалі й українського суспільства зокрема* як вихідні розглядаємо положення постнекласичної парадигми освіти, у якій концептуальною освітньою метою

визнано створення умов для самоактуалізації та творчої самореалізації особистості в складному нестабільному світі.

4. *Характерними для STEM-освіти в Програмі є:*

- ✓ STEM-освіта має бути неперервною: розпочинатися в дошкільному віці й тривати впродовж усього життя;
- ✓ мета STEM-освіти в Програмі — розвивати в учнів інтерес до навчальних предметів природничо-математичного циклу, а також формувати в них систему взаємопов'язаних компетентностей;
- ✓ STEM-освіта в Програмі передбачає поглиблене вивчення предметів природничо-математичного циклу;
- ✓ STEM-освіта в Програмі здійснюється на засадах міждисциплінарного та проєктного підходів, що забезпечується завдяки інтегрованому навчанню за темами, а не за предметами, навчанню на основі власних відкриттів, спрямованому на формування в учнів дослідницької компетентності, опанування ними алгоритму розв'язування винахідницьких задач, інноваційної стратегії розробки проєктів;
- ✓ STEM-освіта в Програмі реалізує дидактичний принцип практичної спрямованості навчання (на основі здобутих знань учні на навчальних заняттях створюють прототипи / моделі реальних об'єктів, процесів або продукти сучасної індустрії);
- ✓ STEM-освіта в Програмі передбачає посилену увагу до вивчення англійської мови як мови міжнародної наукової комунікації;
- ✓ STEM-освіта в Програмі здійснюється як під час навчального заняття / навчального процесу, так і поза ним.

5. Згідно з принципом єдності *змістового та процесуально-діяльнісного (методи, форми, засоби освітнього процесу) компонентів освіти* й відповідно до основних положень Концепції «Нова українська школа», Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту початкової освіти в освітньому процесі 1–4 класів, які навчаються за Програмою, реалізуються:

- *інтерактивні освітні технології та технології критичного мислення;*
- *технологія STEM-освіти (навчання на основі власних відкриттів; проблемне навчання; запитальне навчання, розв'язування винахідницьких задач тощо);*
- *технологія раціонального читання;*
- *технологія повного засвоєння навчальних одиниць;*
- *технологія збагачення освітнього процесу.*

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти формування в учнів ключових компетентностей здійснюється за такими *освітніми галузями*:

1. Мовно-літературна освітня галузь.
2. Математична освітня галузь.
3. Природнича освітня галузь.
4. Технологічна освітня галузь.
5. Інформатична освітня галузь.
6. Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь.
7. Громадянська та історична освітня галузь.

8. Мистецька освітня галузь.
9. Фізкультурна освітня галузь.

Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою або продовжити навчання за цією Програмою, якщо вони навчалися за іншою освітньою програмою

Зарахування учнів до класу, який навчається за Програмою, відбувається відповідно до чинного законодавства на підставі заяв батьків або осіб, які їх замінюють. Згідно із Законом України «Про освіту» початкова освіта розпочинається, як правило, із шести років. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року виповнилося сім років, можуть навчатися в класах, які навчаються за Програмою, цього ж навчального року. Діти, яким на 1 вересня не виповнилося шести років, можуть розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, якщо їм виповниться шість років до 1 грудня поточного року.

До здобуття другого (основного) циклу початкової освіти за Програмою допускаються учні, які здобували початкову освіту на першому (адаптаційно-ігровому) циклі у 1–2 класах за освітньою програмою науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» або за іншою освітньою програмою.

За бажанням батьків (або осіб, які їх замінюють) та при наявності вільних місць можливим є перехід (вступ) учня/учениці з класів, які навчалися за іншою освітньою програмою, до класів, які навчаються за освітньою програмою науково-педагогічного проєкту «Інтелект України».

При переході класів на навчання з використанням технологій дистанційного навчання, освітній процес здійснювати в синхронному режимі, 15 хв. для учнів 1-2 класів відповідно до розкладу онлайн – уроків з використанням сервісів Google (Google Classroom, Google Meet).

Загальний обсяг навчального навантаження учнів 1–4 класів закладів загальної середньої освіти, що працюють за освітньою програмою науково-педагогічного проєкту «Інтелект України»

Загальний обсяг навчального навантаження учнів 1–4 класів (*табл. 1*) визначено відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти, за якими гранично допустиме тижневе навантаження учнів за класами становить: 1 клас — 20 год/тижд.; 2 клас — 22 год/тижд.; 3 клас — 23 год/тижд.; 4 клас — 23 год/тижд.

Перелік навчальних програм, які мають / можуть використовуватися для реалізації освітньої програми Навчальні програми з грифом

«Схвалено до для використання в освітньому процесі»:

Навчальна програма «Українська мова. 1–4 класи» для закладів загальної середньої освіти, які	1–4	ДНУ «Інститут Модернізації	Схвалено для використання в освітньому процесі. Рішення експертної комісії з педагогіки та методики початкової
--	-----	----------------------------	--

працюють за освітньою програмою науково-педагогічного проекту «Інтелект України» (авт.: Булахова Л. М., Гавриш І. В., Жук Г. О., Райська Т. В., Северіна О. В., Щербакова О. О., Ярмак І. М.)		змісту освіти»	освіти від 20 червня 2023 (протокол № 5); зареєстровано у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 2.0139-2023
Навчальна програма «Математика. 1–4 класи» для закладів загальної середньої освіти, які працюють за освітньою програмою науково-педагогічного проекту «Інтелект України» (авт.: Гавриш І. В., Доценко С. О.)	1–4	ДНУ «Інститут Модернізації змісту освіти»	Схвалено для використання в освітньому процесі. Рішення експертної комісії з педагогіки та методики початкової освіти від 20 червня 2023 (протокол № 5); зареєстровано у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 2.0140-2023
Навчальна програма «Я пізнаю світ. 1-4 класи» для закладів загальної середньої освіти, які працюють за освітньою програмою науково-педагогічного проекту «Інтелект України» (авт. Булахова Л. М., Гавриш І. В., Доценко С. О., Жук Г. О., Калиновська Г. О., Райська Т. В., Северіна О. В., Щербакова О. О., Ярмак І. М.)	1–4	ДНУ «Інститут Модернізації змісту освіти»	Схвалено для використання в освітньому процесі. Рішення експертної комісії з педагогіки та методики початкової освіти від 20 червня 2023 (протокол № 5); зареєстровано у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 2.0141-2023

Перелік навчальних програм, які мають / можуть використовуватися в освітньому процесі для реалізації Програми.

Освітня галузь	Предмет/інтегрований курс/курс за вибором	Повна назва програми
Мовно-літературна	Іноземна мова	Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1-2 клас 3-4 клас Наказ МОН України від від 12.08.2022 № 743-22

Інформатична	Інформатика	Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1-2 клас 3-4 клас Наказ МОН України від від 12.08.2022 № 743-22
Мистецька	Мистецтво	Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1-2 клас 3-4 клас Наказ МОН України від від 12.08.2022 № 743-22
Фізична культура	Фізична культура	Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1-2 клас 3-4 клас Наказ МОН України від від 12.08.2022 № 743-22

Форми організації освітнього процесу та педагогічні технології

Освітній процес організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб.

В освітньому процесі 1–4 класів за Програмою реалізуються:

✓ *інтерактивні освітні технології та технології критичного мислення*, зокрема кооперативне навчання, навчання на основі власних відкриттів, робота в парах або групах, технологія навчання в грі, дискусія, метод проєктів; тренінги (соціально-психологічні тренінги, тренінги особистісного зростання тощо), афірмації, що спрямовані на становлення учнів як суб'єктів життєдіяльності, патріотів України, активних членів громадянського суспільства, які сповідують традиційні й новітні демократичні цінності, ідеї

позитивного мислення, а також здатні самостійно та критично мислити, працювати в команді, ефективно взаємодіяти з іншими людьми;

✓ *технологія STEM-освіти* (навчання на основі власних відкриттів; проблемне навчання; запитальне навчання, розв'язування винахідницьких задач тощо);

✓ *технологія раціонального читання*, метою якої є формування в учнів таких наскрізних умінь, означених у Законі України «Про освіту» (стаття 12), як читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно й письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, а також спроможність опрацьовувати значний обсяг наукової та навчальної інформації за обмежений час. Сутність цієї технології полягає в системній роботі над формуванням в учнів: 1) технічної складової читання за допомогою комплексу спеціальних вправ, що спрямовані на підвищення темпу

читання вголос і подумки, розширення обсягу симультанного сприйняття одиниць тексту й удосконалення процесів запам'ятовування; 2) здатності розуміти прочитане, критично осмислювати й оцінювати інформацію завдяки вправам «Ключові слова», «Питайлик», «Техніка аргументації»; 3) спроможності переказувати текст, виділяючи інформацію, яку необхідно запам'ятати, та раціонально запам'ятовувати її, висловлювати усно та письмово власну думку щодо прочитаного, обґрунтовуючи її, завдяки комплексу вправ; 4) уміння створювати на основі прочитаного власні есе, тексти-розповіді, тексти-описи, тексти-міркування;

✓ *технологія повного засвоєння навчальних одиниць*, що ґрунтується на таксономії Б. Блума, методиці інтервальних повторень;

✓ *технологія збагачення освітнього процесу*, що ґрунтується на тріадній моделі збагачення Дж. Рензулі. Відповідно до цієї моделі в Програмі передбачено систему заходів, спрямованих на створення умов для розвитку в учнів мотивації, креативності та інтелекту.

Організаційні питання реалізації Програми

Ця Програма може бути реалізована у будь-якому закладі загальної середньої освіти незалежно від його статусу, організаційно-правової форми та типу.

Класи, що працюють за Програмою, використовують підручники, які рекомендовані наказом МОН України для використання в закладах загальної середньої освіти. З метою реалізації завдань Програми додатково можуть використовуватися навчальні комплекти (навчальні посібники, навчально-методичні посібники, зошити з друкованою основою, атласи та інтелект-карти, мультимедійні засоби навчання тощо), що мають відповідний гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі» та відповідають меті Програми.

Права й обов'язки учасників освітнього процесу в класах, які навчаються за Програмою, визначаються Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», статутом закладу загальної середньої освіти та правилами внутрішнього розпорядку.

Загальний обсяг навчального навантаження для 1–4 класів, які працюють за освітньою програмою науково-педагогічного проєкту «Інтелект України»

Назва освітньої галузі	Кількість годин на рік			
	1 клас	2 клас	3 клас	4 клас
Мовно-літературна	280	315	315	315
Математична	105	140	140	140
Мовно-літературна	280	280	280	280
Математична				
Природнича				
Соціальна і здоров'язбережувальна				
Громадянська та історична				
Технологічна				
Мистецька				

Фізкультурна				
Інформатична			35	35
Мистецька	35	35	35	35
Фізкультурна	70	70	70	70
Усього	770	840	875	875
Додаткові години для вивчення предметів, освітніх галузей, вибіркового освітнього компонентів, проведення індивідуальних консультацій, групових занять	35	35	35	35
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету	805	875	910	910
Гранично допустиме річне навантаження учнів	700	770	805	805

Навчальний план початкової школи

Тернопільської ЗОШ І-ІІІ ступенів №18, що працює за освітньою програмою науково-педагогічного проєкту «Інтелект України»

Навчальний план розроблено на основі Базового навчального плану для закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання Державного стандарту початкової освіти (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898).

При переході класів на навчання з використанням технологій дистанційного навчання, освітній процес здійснюється в синхронному, 15 хв. для учнів 1-4 класів відповідно до розкладу онлайн – уроків з використанням сервісів Google (Google Classroom, Google Meet).

У навчальному плані використано надану Державним стандартом початкової освіти можливість здійснення повної або часткової інтеграції різних освітніх галузей.

Мета і завдання *мовно-літературної освітньої галузі (українська мова і література)* реалізуються через навчальні предмети «Українська мова. Читання» (1–4 класи – 6 год/тижд.) і «Я пізнаю світ» (1–4 класи – 1 год/тижд.).

Іншомовна освіта як органічна складова мовно-літературної освітньої галузі представлена навчальним предметом «Іноземна мова» (1 класи – 2 год/тижд.; 2–4 класи – 3 год/тижд.).

Мета і завдання *математичної освітньої галузі* реалізуються через навчальні предмети «Математика» (1 класи – 3 год/тижд.; 2–4 класи – 4 год/тижд.) і «Я пізнаю світ» (1–4 класи – 1 год/тижд.).

Мета і завдання *мистецької освітньої галузі* реалізуються через навчальні предмети «Мистецтво: образотворче мистецтво», «Мистецтво: музичне мистецтво» (1–4 класи – 1 год/тижд.) і «Я пізнаю світ» (1–4 класи – 1 год/тижд.); *фізкультурної освітньої галузі* – через навчальні предмети «Фізична культура» (1–4 класи – 2 год/тижд.) і «Я пізнаю світ» (1–4 класи – 1 год/тижд.).

Внесення до навчального предмета «Я пізнаю світ» однієї години *фізкультурної галузі* забезпечує належний рівень рухової активності учнів та дає

можливість інтегровано реалізувати здоров'язбережувальну мету освіти завдяки систематичному виконанню різноманітних вправ для психологічного розвантаження, зняття перевтоми, а також для профілактики найпоширеніших відхилень у здоров'ї молодших учнів — порушення зору, постави тощо.

Мета і завдання *громадянської й історичної, інформатичної, природничої, соціальної і здоров'язбережувальної, технологічної* освітніх галузей реалізуються через навчальний предмет «Я пізнаю світ» (1–4 класи – 4 год/тижд.), а також під час вивчення всіх інших навчальних предметів. Водночас у 3–4 класах мета й завдання *інформатичної освітньої галузі* реалізуються також у процесі вивчення навчального предмета «Інформатика» (1 год/тижд.).

Навчальний план містить *інваріантну* складову, обов'язкову для виконання всіма закладами загальної середньої освіти, що працюють за освітньою програмою науково-педагогічного проєкту «Інтелект України», незалежно від їх підпорядкування і форм власності, та *варіативну* складову.

Варіативна складова Навчального плану (1–4 класи – 1 год/тижд.) може використовуватися на підсилення предметів інваріантної складової, запровадження факультативів, курсів за вибором, індивідуальні заняття та консультації учнів. У зв'язку зі спрямованістю Програми на реалізацію основних положень STEM- освіти, інтеграції української освіти в європейський і світовий освітній простір доцільним виявляється виділення годин варіативної складової на *іноземну мову* (1 клас – 1 год/тижд.), навчальний предмет «Я пізнаю світ» (2–4 класи – 1 год/тижд.).

Обсяг навчального навантаження

(1-4-і класи, які працюють за освітньою програмою науково-педагогічного проєкту «Інтелект України»)

Загальний обсяг навчального навантаження у 1-А класі 805 годин/навчальний рік, у 2-А класі – 875 годин/навчальний рік, у 3-х та 4-х класах 910 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження для здобувачів загальної середньої освіти I ступеня (1-4 класи) на тиждень окреслено у навчальних планах школи, розроблених на виконання Державного стандарту початкової загальної освіти (*додаток №3*).

Навчальні плани зорієнтовані на роботу закладу загальної середньої освіти за 5-денним навчальним тижнем і передбачають реалізацію освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти через структурування змісту початкової освіти на засадах інтегрованого підходу у навчанні. Вони охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну складову.

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів ураховано санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків:

- у 1-их класах – 35 хвилин,
- у 2-4-их класах – 40 хвилин.

Різницю в часі: 10 хвилин у 1-их класах та 5 хвилин у 2-их класах (для збереження педагогічного навантаження 45 хвилин) - учителям рекомендовано

використовувати для проведення наприкінці уроку організаційної роботи (розважальні вправи, ігри, веселі перерви).

Години варіативної складової розподіляються на:

- на підсилення предмету інваріантної частини « Іноземна мова (англійська мова) » в 1-А класі класі додається 1 год/тижд.
- на підсилення предмету інваріантної частини інтегрованого курсу «Я пізнаю світ» у 2-А ,3-А, 4-А класах додається по 1 год/тижд.

VII. ОПИС ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНЮВАННЯ

Форми організації освітнього процесу

В умовах реалізації компетентнісного підходу одним із основних завдань сучасного закладу освіти є формування активної інтелектуальної особистості, яка має достатній рівень культури, володіє знанням основ наук, здатна креативно мислити, проявляти ініціативу, творчо вирішувати життєві і професійні завдання. Формування такої особистості забезпечує використання в освітньому процесі різноманітних форм організації навчання, які створюють умови для активної навчальної діяльності школярів.

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Формами організації освітнього процесу також можуть бути нестандартні уроки: екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-концерти, уроки-імпровізації, уроки-ігри, уроки-театралізації, уроки-змагання, уроки творчості, уроки-конкурси, квести, уроки-конференції, уроки-вікторини, інтерактивні уроки (уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані, бінарні уроки, проблемні уроки тощо. Ці форми здійснюють емоційний вплив на дітей, підтримують інтерес до навчання, забезпечують інтелектуальний розвиток, спонукають до ініціативи, формують навички взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу. Використання нестандартних організаційних форм потребує розумного їх дозування та врахування специфіки навчального предмета і вікових особливостей школярів.

Результативною активною освітньою формою організації заняття є діяльність в малих групах, командах (у тому числі робота учнів у парах змінного складу). У груповій навчальній діяльності учнів успішно формуються уміння вчитися, планувати, моделювати, здійснювати самоконтроль, взаємоконтроль, рефлексію тощо. Важливу роль вона відіграє у реалізації виховної функції навчання: в процесі взаємодії виховується взаєморозуміння, взаємодопомога, колективність, відповідальність, самостійність, уміння доводити і відстоювати свою точку зору, культура ведення діалогу. Контакти й обмін думками, під час групової діяльності, істотно активізують роботу всіх учнів – членів групи, стимулюють розвиток мислення, сприяють розвитку і вдосконаленню їх мовлення, поповненню знань, розширенню індивідуального досвіду. Успіх такої роботи залежить від уміння вчителя комплектувати групи, організовувати роботу в них, розподіляти свою увагу так, щоб кожен учасник відчував зацікавленість педагога у кінцевому успіху і плідних міжособистісних взаєминах.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Ефективність освітнього процесу залежить від правильного педагогічно обґрунтованого вибору форм організації навчання, який забезпечується глибоким і всебічним аналізом освітніх, розвивальних і виховних можливостей кожної з них. Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Відповідно до Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти, затвердженого наказом МОН України від 12.01.2016 №8 (зі змінами) у нашому закладі учні можуть здобувати освіту в індивідуальній формі (на основі поданих батьками заяв).

Для учнів 1-4 класів за бажанням їхніх батьків або осіб, які їх замінюють, працюють групи подовженого дня.

Навчальні екскурсії для учнів 1-4 класів (5 днів у 1-2 класах, 10 днів у 3-4 класах), згідно з рішенням педагогічної ради, проводяться впродовж навчального року. Екскурсії, в першу чергу, покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (Державний стандарт початкової освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. №87 (у редакції постанови Кабінету міністрів України від 30.09.2020 №898)).

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти у нашому закладі здійснюється на засадах компетентнісного, діяльнісного, суб'єкт-суб'єктного підходів та передбачає партнерську взаємодію вчителя, учнів та їхніх батьків (або інших законних представників), відповідно до *наказу МОН № 813 від 13.07.2021 року «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти»*.

Оцінювання здійснюється з **метою** створення сприятливих умов для розвитку талантів і здібностей кожного учня/учениці, формування у нього/неї компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей та потреб, а також визначення ступеня якості освітнього процесу та шляхів підвищення його ефективності.

Характерною ознакою оцінювання є рівноправна взаємодія учасників освітнього процесу, спрямована на формування суб'єктної позиції учня/учениці через активне залучення його/її до самооцінювання/взаємооцінювання і прийняття рішень щодо подальшої навчальної діяльності.

Відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту» оцінювання ґрунтується на **принципах** дитиноцентризму, об'єктивності, добросовісності, справедливості, неупередженості, систематичності, критеріальності, гнучкості, перспективності, диференційованості та конфіденційності, а також плановості, чіткості, прозорості, відкритості, доброзичливості.

Основними функціями оцінювання є формувальна, діагностувальна, мотиваційно-стимулювальна, розвивальна, орієнтувальна, коригувальна, прогностична, констатувальна, виховна. Відповідно до мети оцінювання

пріоритетними є формувальна та діагностувальна функції оцінювання. Обидві функції взаємодоповнюють одна одну і зумовлюють особливості організації оцінювальної діяльності.

Об'єктами оцінювання є результати навчання учня/учениці, у тому числі процес їх досягнення ним/нею. Відповідно до пункту 22 статті 1 Закону України «Про освіту» **результати навчання** - це знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, виміряти і оцінити та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

Відповідно до пункту 28 Державного стандарту початкової освіти отримання даних, їх аналіз та формулювання суджень про результати навчання учнів здійснюють у процесі:

- **Формувального** оцінювання, метою якого є відстеження особистісного розвитку учнів й ходу опановування ними навчального досвіду як основи компетентності та побудову індивідуальної освітньої траєкторії особистості;
- **Підсумкового** оцінювання, метою якого є співвіднесення навчальних досягнень учнів з обов'язковими/очікуваними результатами навчання, визначеними Державним стандартом/освітньою програмою.

Вербальна оцінка - оцінювальне судження, **рівнева оцінка** - оцінювальне судження із зазначенням рівня результату. **Вербальну і рівневу оцінки** можна виражати як усно, так і письмово. Рівень результату навчання рекомендуємо визначати з урахуванням динаміки його досягнення та позначати буквами: «початковий» (П), «середній» (С), «достатній» (Д), «високий (В)».

Результат оцінювання **особистісних надбань учня/учениці та об'єктивних результатів навчання учня/учениці у 2025/2026 н.р. (за рішенням педагогічної ради від 29.08.2025 №1)** у 1-2 класах здійснюватиметься **вербальною оцінкою**, у 3-4 класах –**рівневою оцінкою**.

Формулювання оцінювальних суджень, визначення рівня результату навчання відбуватиметься на основі Орієнтовної рамки оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти (додаток 1 до наказу МОН № 813 від 13.07.2021 року «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти»).

Під час організації формувального оцінювання рекомендовано дотримуватись **алгоритму діяльності вчителя під час організації формувального оцінювання:**

- 1) формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей;
- 2) ознайомлення учнів із критеріями оцінювання;
- 3) забезпечення активної участі учнів у процесі оцінювання;
- 4) забезпечення можливості й уміння учнів аналізувати власну діяльність (рефлексія);

5) корегування спільно з учнями підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання.

Оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, що їх замінюють). Інформування батьків про результати навчання може відбуватись під час індивідуальних зустрічей, шляхом записів оцінювальних суджень у робочих зошитах учня/учениці, інших носіях зворотного зв'язку з батьками (паперових/ електронних щоденниках учнів тощо), фіксації результатів навчання у свідоцтвах досягнень учня/учениці.

Здобувачі початкової освіти (учні 4-х класів) проходять державну підсумкову атестацію (ДПА), яка здійснюється лише з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та (або) якості освіти. Результати ДПА не впливають на підсумкову оцінку за рік. Особливості проведення, вимоги до змісту та критерії оцінювання державної підсумкової атестації Міністерство освіти і науки України визначає в установленому законодавством порядку.

Оцінювання навчальних досягнень **учнів з особливими освітніми потребами** здійснюють відповідно до індивідуальної програми розвитку, що розробляється на основі висновку фахівців інклюзивно-ресурсного центру, де зазначено труднощі функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, що можуть впливати на ефективність застосування певних форм оцінювання.

Добір форм оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами здійснюють індивідуально з обов'язковим урахуванням їх можливостей функціонування, життєдіяльності та здоров'я. При оцінюванні рівня сформованості предметних компетентностей учнів з особливими освітніми потребами вилучають ті складові (знання, вміння, види діяльності та інше), опанування якими є утрудненим або неможливим для учня з огляду на труднощі функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я.

У **свідоцтві досягнень учня** пропонується надавати розгорнуту характеристику результатів навчання учня/учениці, здобутих протягом навчального року. Для здобувачів початкової освіти пропонуються розроблені два примірні зразки свідоцтв досягнень, окремо для кожного циклу навчання. Обидва примірні зразки свідоцтв досягнень містять такі частини: **«Характеристика навчальної діяльності»**, **«Характеристика результатів навчання з окремих освітніх галузей»**, **«Рекомендації вчителя»**, **«Побажання батьків»**.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

У 2025/2026 н. р. педагоги нашого закладу освіти здійснюватимуть записи виключно в електронних журналах на платформі **«Єдина школа»**.

VIII. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДЛЯ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ, ЯКІ ВИЇХАЛИ З УКРАЇНИ ВНАСЛІДОК ПОВНОМАШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ І ЗДОБУВАЮТЬ ОСВІТУ ОДНОЧАСНОВ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ КРАЇНИ ПЕРЕБУВАННЯ ТА УКРАЇНИ

1. Загальні положення

Освітня програма для навчання дітей, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації і здобувають освіту одночасно в закладах освіти країни перебування та України застосовується для вивчення навчальних предметів та інтегрованих курсів українознавчого компоненту.

Освітня програма визначає:

- вимоги до осіб, які можуть здобувати освіту відповідно до цієї програми;
- загальний обсяг навчального навантаження (в годинах), його розподіл між навчальними предметами за роками навчання.

Освітня програма є наскрізною і включає:

- типові навчальні плани для кожного рівня повної загальної середньої освіти;
- перелік модельних навчальних та навчальних програм;
- рекомендовані форми організації освітнього процесу;
- опис інструментарію оцінювання.

Під час розроблення освітньої програми враховано гарантовані державою права щодо академічної, організаційної, фінансової і кадрової автономії закладів освіти, а також права педагогічних працівників на академічну свободу. Освітня програма враховує особливості здобуття повної загальної середньої освіти одночасно у закладах освіти країни перебування та України.

2. Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою

Навчання за освітньою програмою можуть розпочинати учні, які на момент зарахування (переведення) до закладу загальної середньої освіти України перебувають за межами України і навчаються за денною (очною) формою в закладі освіти країни перебування.

Зарахування здобувачів освіти до закладу освіти для навчання за цією освітньою програмою здійснюється відповідно до законодавства на підставі заяви, поданої одним з батьків, іншим законним представником здобувача освіти або повнолітнім з добувачем, за процедурою, визначеною Порядком зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 16 квітня 2018 р. № 367, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 05 травня 2018 р, за № 564/32016, (зі змінами).

Визнання результатів навчання, які особа здобула у суб'єктів освітньої діяльності за кордоном, здійснюється відповідно до Порядку визнання на рівнях

повної загальної середньої освіти результатів навчання, здобутих шляхом формальної та/або неформальної освіти у суб'єктів освітньої діяльності, розміщених за кордоном, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 червня 2025 р. № 734.

У разі відсутності результатів річного оцінювання з предметів типового навчального плану за попередній рік навчання та/або державної підсумкової атестації (далі - ДПА) за відповідний рівень освіти (у разі її проведення) на підставі письмового звернення до закладу загальної середньої освіти одного з батьків чи інших законних представників (особистою заявою у разі досягнення здобувачем освіти повноліття) оцінювання таких осіб з усіх або окремих навчальних предметів та/або Інтегрованих курсів за попередньо здобутий рівень початкової та/або базової середньої освіти або попередній клас може здійснюватися упродовж наступного навчального року.

Для проведення оцінювання наказом керівника закладу освіти затверджується графік проведення оцінювання та перелік завдань з навчальних предметів. Оцінювання здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання та засобів зв'язку з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Протокол оцінювання результатів навчання складається за формою згідно з додатком 2 до Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 12 січня 2016 року № 8 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 10 липня 2019 року № 955), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2016р. за № 184/28314.

3. Загальний обсяг навчального навантаження

Загальний обсяг навчального навантаження у класах з навчанням українською мовою становить:

- на рівні початкової освіти (1-4 класи) - 840 годин;

Розподіл навчального навантаження за навчальними предметами та і або інтегрованими курсами і роками навчання подано в Додатку .

4. Типові навчальні плани

Типові навчальні плани містять:

- перелік навчальних предметів / інтегрованих курсів українознавчого компонента;
- рекомендований розподіл навчального навантаження за роками навчання між навчальними предметами / інтегрованими курсами;
- додаткові години для проведення індивідуальних консультацій та групових занять.

Додаткові години заклад освіти розподіляє самостійно на навчальні предмети / інтегровані курси, передбачені цими Типовими навчальними планами, а також на індивідуальні заняття та консультації, у т. ч. з навчальних предметів / інтегрованих курсів, передбачених іншими освітніми програмами за відповідний рівень повної загальної середньої освіти, урахуваючи особливості організації освітнього процесу та індивідуальні освітні потреби здобувачів освіти, зокрема і для подолання освітніх втрат і розривів.

5. Форми організації освітнього процесу

Для учнів / учениць, які одночасно навчаються у закладі освіти за кордоном і України, навчання у закладах освіти України може організовуватися за формами здобуття освіти, визначеними чинним законодавством України, крім очної (денної), з урахуванням особливостей такого одночасного навчання та освітніх потреб учнів / учениць. Розклад навчальних занять закладом освіти України складається з урахуванням зайнятості учнів протягом дня в закладі освіти країни перебування.

Для таких осіб на початку навчального року можуть проводитися діагностувальні роботи з навчальних предметів і інтегрованих курсів типового навчального плану. Результати діагностування враховуються під час планування вивчення навчальних предметів / інтегрованих курсів. У разі необхідності за результатами діагностування заклад освіти може формувати індивідуальну освітню траєкторію здобувачів освіти з метою надолуження освітніх втрат та розривів. Заклад освіти може організовувати навчання в асинхронному режимі, з використанням відеозаписів уроків, власних ресурсів, інструментів вебплатформи дистанційного навчання «Всеукраїнська школа онлайн» (далі - ВШО), а також інших освітніх платформ і ресурсів, зважаючи на освітні потреби здобувачів освіти.

Для самостійного опанування навчальних предметів та інтегрованих курсів, не передбачених Типовими навчальними планами цієї освітньої програми, закладом освіти розробляється індивідуальна освітня траєкторія, у т. ч. з використанням ресурсів ВШО.

Сімейна форма навчання — це індивідуальна форма, при якій батьки / опікуни самостійно організовують для своєї дитини освітній процес у домашніх умовах. Темп навчання вони підлаштовують під потреби, інтереси та можливості своєї дитини. Головне: учень має здобути знання відповідно до державних стандартів і підтвердити це під час оцінювання у школі. Якщо до повномасштабної війни сімейну форму навчання обирали батьки, керуючись виключно своїм бажанням навчати дитину самостійно, то сьогодні для частини школярів, зокрема тих, хто наразі перебуває за кордоном, це стало необхідністю.

Заклад освіти включає до внутрішньої системи забезпечення якості освіти механізм моніторингу та контролю якості організації освітнього процесу та забезпечення академічної доброчесності.

Важливим складником освітнього процесу є консультації, індивідуальні та групові заняття, зокрема з навчальних предметів / інтегрованих курсів, не передбачених Типовими навчальними планами цієї освітньої програми, їх організація і проведення спрямовуються на виявлення і зменшення освітніх розривів, зумовлених різницею українських і закордонних навчальних програм. Перелік навчальних предметів / інтегрованих курсів, з яких організовуються консультації, індивідуальні та/або групові заняття, визначаються закладом освіти і зазначаються в навчальному плані освітньої програми закладу освіти.

6. Опис інструментарію оцінювання

Об'єктами оцінювання є результати навчання здобувачів освіти, визначені державними стандартами, у тому числі процес їх досягнення.

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до вимог навчальних програм з навчальних предметів, які визначені навчальним планом

закладу освіти, розробленим на підставі Типового навчального плану цієї освітньої програми.

Оцінювання результатів навчання має бути зорієнтованим на досягнення здобувачем освіти ключових компетентностей і наскрізних умінь та вимог до обов'язкових результатів навчання у відповідній освітній галузі, визначених Державними стандартами.

У межах академічної свободи педагогічні працівники закладу освіти здійснюють вибір форм, змісту та способу оцінювання залежно від дидактичної мети. Оцінювання можна проводити у вигляді письмових робіт (із завданнями, що передбачають надання розгорнутої відповіді; тестування тощо), усної співбесіди, виконання проектного завдання, проходження он-лайн-тестування.

Проведення оцінювання може здійснюватися дистанційно, із використанням цифрових освітніх платформ, з дотриманням вимог академічної доброчесності.

До здобувачів освіти, які навчаються за Державним стандартом початкової освіти, застосовується формувальне (не рідше, ніж тричі на рік) та завершальне (підсумкове) оцінювання.

Формувальне оцінювання відбувається шляхом спостереження за здобувачем освіти у різних видах навчальної діяльності. Формувальне та завершальне (підсумкове) оцінювання відбувається за спільної участі педагогічного працівника та одного з батьків і організовується в освітньому середовищі, звичному для здобувача освіти.

Навчальний час для проведення оцінювання проводиться не більше, ніж три навчальні дні упродовж навчального року та не більше ніж 2 навчальні години для завершального (підсумкового) оцінювання. Навчальний час для проведення оцінювання визначається з урахуванням вимог до організації освітнього процесу відповідно до державних санітарних правил і норм. Результати навчальних досягнень здобувача освіти фіксуються в **електронних журналах на платформі «Єдина школа»**. Видача документів про початкову освіту здійснюється відповідно до законодавства у сфері загальної середньої освіти.

Відповідно до Порядку визнання на рівнях повної загальної середньої освіти результатів навчання, здобутих шляхом формальної та/або неформальної освіти у суб'єктів освітньої діяльності, розміщених за кордоном, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 червня 2025 р. № 734, результати навчання, які особа здобула шляхом формальної освіти в Іноземному закладі освіти, не потребують оцінювання, визнаються та зараховуються закладом освіти України шляхом співвіднесення шкали оцінювання таких результатів навчання із шкалою, визначеною системою оцінювання, затвердженою МОН.

Без додаткового оцінювання визнаються та зараховуються закладом освіти України за системою оцінювання, затвердженою МОН, результати навчання з навчальних предметів (інтегрованих курсів) українознавчого компонента, що здобуті особою шляхом неформальної освіти у суб'єктів освітньої діяльності, які успішно пройшли верифікацію та обліковуються з використанням засобів програмно-апаратного комплексу «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (далі - автоматизований комплекс менеджменту).

Річне оцінювання та державна підсумкова атестація (у разі її проведення) здійснюються за системою оцінювання, визначеною законодавством. Результати оцінювання відображаються у свідоцтві досягнень, що видається учневі і учениці щороку у разі переведення їх на наступний рік навчання.

Порядок, форми проведення і перелік навчальних предметів, з яких проводиться державна підсумкова атестація, визначає Міністерство освіти і науки України.

Додаток
до Типової освітньої програми для навчання
дітей, які виїхали з України внаслідок
повномасштабного вторгнення Російської
Федерації і здобувають освіту одночасно в
закладах освіти країни перебування та України
(пункт 3)

**Типовий навчальний план
для 1-4 класів закладів загальної середньої освіти**

Навчальний предмет/ інтегрований курс	1 клас	2 клас	3 клас	4 клас
Українська мова та читання	4	4	4	4
Я досліджую світ (у частині громадянської й історичної освітньої галузі)	1	1	1	1
Разом	5	5	5	5
Додаткові години	1 ¹	1 ¹	1 ¹	1 ¹
Загальна кількість годин на тиждень	6	6	6	6

ІХ. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

ВСТУП

У освітній програмі застосовуємо таке тлумачення термінів, яке зазначає Закон України «Про освіту»:

Інклюзія – процес активного включення в суспільні стосунки всіх громадян, незалежно від фізичних, інтелектуальних, культурних, мовних, національних та інших особливостей.

Інклюзивна освіта – це освітня технологія, яка передбачає навчання й виховання дітей з особливими потребами у звичайному навчально-виховному закладі, де створені відповідні умови для забезпечення максимальної ефективності навчального процесу. Інклюзивна освіта є підходом, який допомагає адаптувати освітню програму та навчальне середовище до потреб учнів, які відрізняються своїми навчальними можливостями.

Інклюзивне навчання – це спосіб отримання освіти, у який учні з особливими освітніми потребами (ООП) навчаються в загальному освітньому середовищі за місцем свого проживання.

Інклюзивний клас – це клас у закладі загальної середньої освіти, в якому серед інших учнів навчаються одна, дві або три дитини з особливими освітніми потребами. Водночас особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу для таких дітей забезпечується шляхом створення для кожного учня індивідуальної програми розвитку, адаптації або модифікації навчального матеріалу асистентом вчителя, надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, забезпечення учня спеціальними засобами корекції психофізичного розвитку.

Особа з особливими освітніми потребами — особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту.

Призначення інклюзивної освіти у школі та засіб її реалізації

Мета інклюзивного навчання у школі - ліквідація соціальної ізоляції, надання можливостей для рівної участі дітей з інвалідністю (фізичною, соціальною і емоційною) в загальній системі здобування освіти, свідоме оволодіння компетентностями, визначеними Державним стандартом початкової освіти, досягнення освіченості.

Основними завданнями інклюзивного навчання є:

- здобуття учнями з особливими освітніми потребами відповідного рівня освіти та спеціальних послуг і пристосувань для тих, кому це необхідно ,в

середовищі здорових однолітків відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти;

- реалізація принципу «навчитися жити разом», який ґрунтується на принципах гуманістичної педагогіки;
- забезпечення різнобічного розвитку учнів, реалізація їхніх здібностей;
- створення освітньо-корекційного середовища для задоволення освітніх потреб учнів із особливостями психофізичного розвитку;
- індивідуалізація освітнього процесу, адаптація та модифікація;
- створення позитивного мікроклімату в закладі з інклюзивним навчанням, формування активного міжособистісного спілкування дітей із особливими освітніми потребами з іншими учнями;
- забезпечення диференційованого психолого-педагогічного супроводу дітей із особливими освітніми потребами;
- надання консультативної допомоги сім'ям, які виховують дітей із особливими освітніми потребами, залучення батьків до розроблення індивідуальних планів та програм навчання.

Засоби реалізації :

- визнання прав дітей з ООП на отримання освіти в загальноосвітньому навчальному закладі, що розташований за місцем проживання;
- створення **інклюзивного освітнього середовища** — сукупності умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей;
- внесення змін у методи викладання для того, щоб забезпечити максимально активну і значущу участь УСІХ дітей у житті класу та школи;
- задоволення індивідуальних освітніх потреб кожної дитини через складання ІПР, підтримка у процесі навчання як тимчасова, так і постійна.
- психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами (взаємоузгоджена комплексна діяльність команди фахівців та батьків дитини, спрямована на створення необхідних умов, що сприяють розвитку особистості дитини, засвоєнню нею знань, умінь і навичок, успішній адаптації, її самореалізації та інтеграції в соціум);
- залучення батьків до навчального процесу дітей як рівноправних партнерів та перших вчителів своїх дітей;
- забезпечення педагогів можливостями оволодіння сучасними педагогічними підходами, технологіями й методиками, що дають змогу задовольнити освітні потреби кожної дитини та проводити моніторинг навчання з метою розвитку позитивної мотивації до пізнавальної діяльності, інформування дітей з особливими освітніми потребами та типовим рівнем розвитку про їхні індивідуальні досягнення.

Опис "моделі" випускника початкової школи з ООП

Випускник початкової школи з ООП – соціалізована дитина, здатна для досягнення нею обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти, мотивована на успішне навчання,

дослідницьке ставлення до життя; це учень/учениця, які вміють вчитися з різних джерел і критично оцінювати інформацію, відповідально ставитися до себе та інших людей, усвідомлювати себе громадянином/громадянкою України.

Основний очікуваний результат – готовність до навчання в базовій середній школі.

Цілі і задачі освітнього процесу школи I ступеня для дітей з ОПП

Цілі освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами :

- навчання (формування компетентностей) ;
- соціалізація (соціально прийнятна поведінка та комунікація відповідно до контексту).

Кожен з цих напрямів визначається індивідуально для конкретної дитини.

Цілі показують, що саме і за який проміжок часу має опанувати дитина в межах шкільного навчального року.

Цілі завжди визначаються для кожного предмета або сфери розвитку окремо і обов'язково мають функціональне спрямування:

- спілкування та взаємодія,
- самообслуговування,
- подолання труднощів у поведінці (шляхом навчання дотриманню правил та соціальній взаємодії),
- фізичний розвиток,
- розвиток соціальних навичок,
- навчання самостійності, самоконтролю та саморегуляції тощо.

Для навчання обираються цілі, що стосуються безпеки життя і здоров'я дитини та оточуючих людей (наприклад, в разі проявів учнем агресивної поведінки).

Наступними за ієрархією є цілі соціальної взаємодії та комунікації, адаптивні навички та навички самостійності, далі - формування академічних компетентностей.

Загалом, для забезпечення ефективного інклюзивного навчання дітей перед педагогічним колективом стоять такі задачі:

- формування психологічної, когнітивної та методичної компетентності педагогів ліцею для здійснення фахового супроводу дітей з ООП в умовах інклюзії;
- раннє виявлення порушень розвитку і надання психолого-педагогічної допомоги;
- комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дитини з встановленням особливих освітніх потреб та позитивних сторін розвитку дитини;
- психологічна готовність дитини та її батьків до навчання спільно з однолітками з типовим розвитком;
- тісна співпраця з батьками, консультування батьків щодо розвитку дитини, особливостей методів її виховання і розвитку дитини;
- створення спеціальних умов в класі, школі;
- підготовка учнів з типовим розвитком до взаємодії з однолітками, які мають ООП;

- психолого-педагогічний супровід учнів з особливими освітніми потребами командою фахівців: вчителі загальноосвітньої підготовки, асистент вчителя, корекційні педагоги, медичний персонал, соціальний педагог, психолог, батьки дитини. Завдання учасників освітнього процесу:

Батьки – надають інформацію про стан здоров'я, розвиток, інтереси, особливості поведінки дитини.

Фахівці – визначають особливості розвитку тих чи інших процесів, функцій.

Педагоги – з'ясовують наявний рівень знань та вмінь, співставляють вимоги програми та можливості дитини, особливості поведінки, спілкування з ровесниками та дорослими. Адміністрація – організовує додаткову адміністративну підтримку (розклад, додаткові фахівці).

Яку інформацію мають отримати батьки?

- чому їхня дитина потребує розроблення індивідуальної програми розвитку (ІПР);
- хто надаватиме освітні та додаткові послуги;
- тривалість послуг;
- методи та періодичність оцінювання;
- періодичність перегляду ІПР та надання інформації про хід її виконання.

Освітня програма початкової освіти (1 - 4 класи НУШ) для дітей з особливими освітніми потребами та її обґрунтування

Загальні положення типової освітньої програми I ступеня для дітей з особливими освітніми потребами

Типова освітня програма I ступеня для дітей з особливими освітніми потребами окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами .

Типова освітня програма визначає загальний обсяг навчального навантаження, який поданий в рамках навчальних планів.

На виконання Закону України «Про освіту», Постанови Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957 «ПОРЯДОК організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти», висновків про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини Інклюзивно-ресурсного центру, заяв батьків та з метою реалізації права дітей з особливими освітніми потребами на освіту за місцем проживання, їх соціалізацію та інтеграцію в суспільстві в закладі створені 3 початкові класи (1-В, 2-В, 4-В) з інклюзивним навчанням, де навчається 5 учнів з особливими освітніми потребами.

Навчання у класах з інклюзивним навчанням здійснюється за типовими навчальними планами, програмами, підручниками та посібниками, рекомендованими МОН для закладів загальної середньої освіти .

Освітній процес у класах з інклюзивним навчанням здійснюється відповідно до робочого навчального плану школи, складеного на основі типових навчальних планів для закладів загальної середньої освіти , з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами та корекційно- розвиткового складника (згідно висновку ІРЦ).

Для зазначених учнів з особливими освітніми потребами на 2025/2026 н.р. розроблено індивідуальні навчальні плани:

- для учнів 1-В, 2-В та 4-В класів – відповідно до Типової освітньої програми НУШ за редакцією О.Я.Савченко з використанням корекційної складової (додатки 4,5,6,7,8,9,10,11).

Індивідуальний навчальний план дає цілісне уявлення про зміст і структуру першого рівня освіти, встановлює погодинне співвідношення між предметами за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження здобувача освіти. Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у індивідуальному навчальному плані кожної дитини з особливими освітніми потребами.

Навчальні плани передбачають реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через навчальні предмети. Державний стандарт початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами складається з семи освітніх галузей:

- мовно-літературна - (українська мова і літературне читання) іншомовна (англійська мова)
- математична - спрямована на формування математичної та інших ключових компетентностей;
- технологічна - формування компетентностей в галузі техніки і технологій, здатності до зміни навколишнього світу засобами сучасних технологій;
- інформативна - формування інформаційно-комунікаційної компетентності, здатності до розв'язання проблем з використанням цифрових пристроїв для розвитку, самовираження, здобуття навичок безпечної діяльності в інформаційному суспільстві;
- природнича , громадянська та історична , соціальна і здоров'язбережувальна - формування компетентностей в галузі природничих наук, соціальної компетентності, готовності до змін шляхом осмислення зв'язків між минулим і сучасним життям, активної громадянської позиції, підприємливості, розвиток самостійності, застосування моделі здорової та безпечної поведінки, збереження власного здоров'я та здоров'я інших;
- мистецька - формування цінностей у процесі пізнання мистецтва та художньо-творчого самовираження, поваги до національної та світової мистецької спадщини;
- фізкультурна - формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом для забезпечення гармонійного фізичного розвитку, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок.

Мовно-літературна та іншомовна освітні галузі реалізуються через інтегрований курс «Українська мова. Навчання грамоти» та окремі предмети «Українська мова», «Читання», «Літературне читання» та «Іноземна мова (англійська мова)».

Математична освітня галузь у навчальному плані реалізується через предмет «Математика».

Громадянська та історична, соціальна та здоров'язбережувальна, природнича освітні галузі реалізуються через предмет – «Я досліджую світ».

Фізкультурна освітня галузь реалізується предметом «Фізична культура».

Технологічна освітня галузь реалізується через предмет «Дизайн і технології».

Інформатична освітня галузь реалізується предметом «Інформатика»

Освітня галузь «Мистецтво» реалізується навчальними предметами «Мистецтво: образотворче мистецтво» і «Мистецтво: музичне мистецтво».

Розподіл годин фіксується у навчальному плані, який погоджується директором закладу освіти. Гранична наповнюваність класів встановлюється відповідно до Закону України "Про загальну середню освіту". Навчальний план зорієнтований на роботу початкової школи за 5-денним навчальним тижнем.

Відповідно до статті 20 Закону України «Про освіту» батьки дитини мають право обирати заклад освіти, освітню програму, вид і форму здобуття дітьми освіти відповідного рівня. Згідно зі статтею 20 Закону у разі звернення особи з особливими освітніми потребами або її батьків до закладу освіти інклюзивна група або клас утворюється в обов'язковому порядку. Повноцінність початкової освіти для дітей з особливими освітніми потребами забезпечується через реалізацію інваріантної, варіативної частин навчального плану та корекційно-розвиткових занять, які обов'язково фінансуються з відповідного бюджету.

Інваріантна складова навчальних планів для дітей з особливими освітніми потребами обов'язково включає години корекційно-розвиткових занять, спрямованих на вирішення завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів, а саме: розвиток зорового або слухового сприймання, мовлення, пізнавальної діяльності, психофізичний, соціально-комунікативний розвиток дітей з особливими потребами;

- розвиток навичок саморегуляції та саморозвитку дітей шляхом взаємодії з навколишнім середовищем з урахуванням наявних знань, умінь і навичок комунікативної діяльності і творчості;
- формування компенсаційних способів діяльності як важливої умови підготовки дітей з особливими освітніми потребами до навчання у закладі освіти;
- створення умов для соціальної реабілітації та інтеграції дітей з особливими освітніми потребами, розвиток їх самостійності та життєво важливих компетенцій.

Зміст корекційно-розвиткової роботи визначається з урахуванням особливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами, мети, завдань та напрямів такої роботи. Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: корекція мовлення, корекція розвитку. Кожен учень відвідує індивідуальні заняття не менше 2-х разів на тиждень. Індивідуальне заняття з кожним учнем триває не менше 20 хвилин.

Корекційно-розвиткові заняття

для дітей з тяжкими порушеннями мовлення

Мета: компенсація порушень мовленнєвого розвитку та створення умов для формування навичок вільної комунікації, що сприятиме включенню дітей з тяжкими порушеннями мовлення до суспільного життя.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Визначення порушень мовленнєвого розвитку та механізмів їх виникнення.

2. Подолання мовленнєвих порушень з урахуванням механізмів їх виникнення та з опорою на найбільш збережені компоненти мовленнєвої та пізнавальної діяльності.
3. Попередження появи вторинних порушень мовленнєвого (дисграфії, дизорфографії та дислексії) та пізнавального розвитку.
4. Формування здатності здійснювати комунікацію в різних сферах спілкування з урахуванням мотивації, мети та соціальних норм поведінки.

Корекційно-розвиткові заняття

для дітей із затримкою психічного розвитку

Мета: формування пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери, позитивних характеристик особистості, мовлення, психомоторного розвитку.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Цілеспрямоване формування пізнавальної діяльності: формування мисленнєвої діяльності у взаємозв'язку з мовленнєвим розвитком; розвиток розумових здібностей шляхом опанування дій в різних видах діяльності (навчальна, предметно-практична); розвиток творчих здібностей.
2. Формування навчальної та предметно-практичної діяльності (мотиваційного, орієнтовноопераційного і регуляційного компонентів): цілеспрямоване формування навчальної діяльності: вміння програмувати, контролювати, регулювати й оцінювати результати виконання завдань; всебічний розвиток предметно-практичної діяльності.
3. Корекційний розвиток емоційно-вольової сфери: формування здатності до вольових зусиль, довільної регуляції поведінки; подолання вже сформованих негативних якостей особистості; попередження й усунення афективних, негативних відхилень у поведінці.
4. Розвиток мовлення. Розвиток усного мовлення шляхом корекції порушень звуковимови, розвиток лексики й граматичного ладу мовлення; розширення активного та пасивного словникового запасу.
5. Розвиток психомоторики. Формування рухових вмінь та навичок; розвиток координації рухів, спритності, сили, витривалості; розвиток відчуття ритму; розвиток правильної постави, ходи, грації, рухів; розвиток загальної та дрібної моторики; розвиток моторних функцій і дихання.

При визначенні гранично допустимого навантаження здобувачів освіти ураховано санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 1-их класах - 35 хвилин, 2-4 класах - 40 хвилин, визначених Державними санітарними нормами та правилами.

Навчальні плани зорієнтовані на роботу початкової школи за 5-денним навчальним тижнем.

Години корекційно-розвиткових занять навчального плану не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів. Нормативи наповнюваності класів, поділ класів на групи під час вивчення окремих предметів у інклюзивному класі встановлюються відповідно до Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 березня 2002 року за № 229/6517 (зі змінами).

Безпосередня організація інклюзивного навчання здійснюється командою психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП. Відповідно до висновку ІРЦ, результатів психолого-педагогічного вивчення дитини команда супроводу впродовж 2-х тижнів з моменту початку освітнього процесу складає ІПР дитини з ООП, яка погоджується батьками та затверджується керівником закладу освіти.

При організації інклюзивного навчання у закладі освіти необхідно врахувати, що асистент вчителя не є персональним педагогом для одного чи декількох дітей, він надає допомогу вчителю в організації освітнього процесу в класі, допомагає дітям з ООП концентрувати увагу, сприяє формуванню саморегуляції та самоконтролю у них. Освітній процес в класі з дітьми з ООП здійснюється вчителем. Асистент вчителя є постійним учасником команди супроводу в закладі освіти.

Х.ОПИС ТА ІНСТРУМЕНТИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Система внутрішнього забезпечення якості освіти у закладі складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Освітню діяльність у початкових класах здійснюють досвідчені кваліфіковані педагоги, які пройшли підвищення кваліфікації (відповідно до плану): дистанційний курс навчання у веб-форматі на сайті <https://ed-era.com/nus>, онлайн платформі «nusenglish.com.ua», взяли участь в очних тренінгах для вчителів НУШ (відповідно до Плану заходів на 2017 - 2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 № 903-р), є учасниками шкільних, міських, обласних і методичних заходів та впроваджують сучасні методики, технології в освітньому процесі.

Освітній простір 1-4 класів НУШ обладнано з урахуванням вимог новітніх освітніх технологій і методів навчання у початковій школі, відповідно до Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи (наказ МОН України від 23.03.2018р. №283 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи»).

Матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності

У закладі проведено ґрунтовну аналітичну та організаційну роботу з удосконалення матеріально-технічної бази школи та створення комфортних умов для навчання учнів. Дизайн освітнього простору спрямований на розвиток дитини та мотивацію її до навчання. Навчальні приміщення закладу сучасні, комфортні та відповідають санітарно-гігієнічним вимогам. Організація освітнього процесу навчального кабінету здійснюється через такі осередки: дослідницько-пізнавальної діяльності; змінні тематичні осередки; осередки для гри; художньо-творчої діяльності; відпочинку, читання. Освітній простір організований так, що вчитель може спостерігати за діяльністю дітей у всіх центрах, діти можуть вільно і безпечно пересуватися і мають місце для особистих речей.

Для якісної реалізації освітньої програми заклад намагається створити безпечні умови для здобуття освіти, відремонтувати та довести до норм та вимог сьогодення навчальні кабінети, забезпечити школу новим сучасним обладнанням.

Якість проведення навчальних занять забезпечено відповідним кваліфікаційним рівнем педагогічних працівників, матеріально-технічною базою, навчально-методичними посібниками.

Наявність тематичного ілюстрованого матеріалу, методичної літератури, роздаткового матеріалу для учнів, навчальних таблиць, літератури для дітей тощо створюють комфортне середовище для роботи та відпочинку.

З метою неперервного відстеження результатів впровадження Державного стандарту початкової освіти, їх прогнозування та коригування перед педагогічними працівниками закладу стоять завдання щодо організації діяльності внутрішньої системи якості освіти:

- ✓ здійснення науково-методичного супроводу педагогів, які впроваджують новий Державний стандарт початкової освіти; надання адресної допомоги;
- ✓ контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- ✓ моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- ✓ створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників;
- ✓ активізувати роботу з формування цифрової культури педагогів, розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів початкових класів і вчителів-предметників.

Дані завдання будуть реалізовуватись через такі заходи:

- проходження курсів підвищення кваліфікації педагогами;
- участь педпрацівників у методичних заходах шкільного, міського, обласного рівнів;
- проведення тижнів фахової майстерності;
- участь у професійних конкурсах;
- поширення перспективного педагогічного досвіду;
- роботу над методичною проблемою;
 - спостереження за освітньою діяльністю учнів;
 - виконання тематичних діагностувальних робіт;
- анкетування, бесіди.

Аналіз результатів моніторингу дасть можливість відстежувати стан впровадження Державного стандарту початкової освіти в рамках Концепції «Нова українська школа» та вчасно приймати необхідні управлінські й педагогічні рішення.

Додаток № 1
до освітньої програми школи I ступеня
Укладено згідно
з наказом Міністерства освіти і науки України
від 12.08.2022 року № 743-22

**Навчальний план
для 1-Б, 1-В, 2-Б, 2-В класів
з українською мовою навчання
Тернопільської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 18
Тернопільської міської ради Тернопільської області
на 2025/2026 навчальний рік**

Назва освітньої галузі	Навчальний предмет	Кількість годин на тиждень	Кількість годин на рік	Кількість годин на тиждень	Кількість годин на рік
		1-Б , 1-В		2-Б , 2-В	
<i>Інваріантний складник</i>					
Мовно-літературна (навчання грамоти, українська мова і літературне читання)	Українська мова. Навчання грамоти	7	245	-	-
	Українська мова	-	-	3,5	122,5
	Читання	-	-	3,5	122,5
Мовно-літературна (іншомовна)	Іноземна мова (англійська мова)	2	70	3	105
Математична	Математика	4	140	4	140
Природнична, громадянська й історична, соціальна і здоров'язбережувальна галузі	Я досліджую світ	3	105	3	105
Технологічна	Дизайн і технології	1	35	1	35
Інформатична	Інформатика	-	-	1	35
Мистецька	Мистецтво: образотворче мистецтво	1	35	1	35
	Мистецтво: музичне мистецтво	1	35	1	35
Фізкультурна *	Фізична культура	3	105	3	105
Усього		22	770	24	840
<i>Варіативний складник</i>					
Додаткові години проведення індивідуальних консультацій та групових занять		1	35	1	35
Основи християнської етики (курс за вибором)		1	35	1	35
Індивідуальні та групові консультації		-	-	-	-
Загальнорічна кількість навчальних годин		23	805	25	875
Гранично допустиме тижневе навантаження учня		20	700	22	770

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Директор школи

Руслан ЗАБРОЦЬКИЙ

Додаток № 2
до освітньої програми школи I ступеня
укладено згідно
з наказом Міністерства освіти і науки України
від 12.08.2022 року № 743-22

**Навчальний план
для 3-Б, 3-В, 4-Б, 4-В класів
з українською мовою навчання
Тернопільської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 18
Тернопільської міської ради Тернопільської області
на 2025/2026 навчальний рік**

Назва освітньої галузі	Навчальний предмет	Кількість годин на тиждень	Кількість годин на рік	Кількість годин на тиждень	Кількість годин на рік
		3-Б, 3-В		4-Б, 4-В	
<i>Інваріантний складник</i>					
Мовно-літературна (навчання грамоти, українська мова і літературне читання)	Українська мова	3,5	122,5	3,5	122,5
	Літературне читання	3,5	122,5	3,5	122,5
Мовно-літературна (іншомовна)	Іноземна мова (англійська мова)	3	105	3	105
Математична	Математика	5	175	5	175
Природнича, громадянська й історична, соціальна і здоров'язберезувальна галузі	Я досліджую світ	3	105	3	105
Технологічна	Дизайн і технології	1	35	1	35
Інформатична	Інформатика	1	35	1	35
Мистецька	Мистецтво: образотворче мистецтво	1	35	1	35
	Мистецтво: музичне мистецтво	1	35	1	35
Фізкультурна *	Фізична культура	3	105	3	35
Усього		25	875	25	875
<i>Варіативний складник</i>					
Додаткові години проведення індивідуальних консультацій та групових занять		1	35	1	35
Основи християнської етики (курс за вибором)		1	35	1	35
Індивідуальні та групові консультації		-	-	-	-
Загальнорічна кількість навчальних годин		26	910	26	910

Гранично допустиме тижневе навантаження учня	23	805	23	805
--	----	-----	----	-----

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Директор школи

Руслан ЗАБРОЦЬКИЙ

Додаток № 3
до освітньої програми школи I ступеня
укладено згідно
з наказом Міністерства освіти і науки України

Назва освітньої галузі	Назва навчального предмета	Кількість годин на тиждень			
		1 -А	2 -А	3-А	4-А
Мовно-літературна (навчання грамоти, українська мова і літературне читання)	Українська мова	6	6	6	6
Мовно-літературна (іншомовна)	Іноземна мова (англійська мова)	2+1	3	3	3
Математична	Математика	3	4	4	4
Мовно-літературна (література)	Я пізнаю світ	8	8+1	8+1	8+1
Математична					
Природнича					
Соціальна і здоров'я-збережувальна					
Громадянська та історична					
Технологічна					
Фізкультурна *					
Мистецька					
Інформатична	Інформатика			1	1
Мистецька	Мистецтво: образотворче мистецтво	0,5	0,5	0,5	0,5
	Мистецтво: музичне мистецтво	0,5	0,5	0,5	0,5
Фізкультурна *	Фізична культура	2	2	2	2
Усього		23	25	26	26
Додаткові години проведення індивідуальних консультацій та групових занять					
Гранично допустиме тижневе навантаження на учня		20	22	23	23
Загальна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		23	25	26	26

від 21.06.2024 року № 01-10/196

**Навчальний план
для 1-А, 2-А, 3-А, 4-А класу
з українською мовою навчання
Тернопільської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 18
Тернопільської міської ради Тернопільської області,
які працюють за науково-педагогічним проектом «Інтелект України»,
на 2025/2026 навчальний рік**

* Години, передбачені для фізичної культури (предмети «Я пізнаю світ» (1 год./тижд.) та «Фізична культура» (2 год./тижд.)), не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів, але обов'язково фінансуються.

* Орієнтовний розподіл годин між освітніми галузями в межах інтегрованого навчального предмета «Я пізнаю світ»: 1-4 класи: мовно-літературна освітня галузь — 1 год/тижд.; громадянська та історична, природнична, соціальна і здоров'язбережувальна, технологічна освітні галузі — разом 4 год/тижд.; математична освітня галузь — 1 год/тижд.; мистецька освітня галузь — 1 год/тижд.; фізкультурна освітня галузь — 1 год/тижд.;

Директор школи

Руслан ЗАБРОЦЬКИЙ

Додаток № 4
до освітньої програми школи I ступеня
укладено згідно
з наказом Міністерства освіти і науки України
від 12.08.2022 року № 743-22

**Індивідуальний навчальний план
для учня 1-Б класу
з українською мовою навчання
Тернопільської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 18
Тернопільської міської ради Тернопільської області
на 2025/2026 навчальний рік
Такварелі Мартіна Георгійовича**

Назва освітньої галузі	Навчальний предмет	Кількість годин на тиждень	Кількість годин на рік
		1- Б	
Інваріантний складник			
Мовно-літературна (навчання грамоти, українська мова і літературне читання)	Українська мова. Навчання грамоти	7	245
	Українська мова	-	-
	Читання	-	-
Мовно-літературна (іншомовна)	Іноземна мова (англійська мова)	2	70
Математична	Математика	4	140
Природнична, громадянська й історична, соціальна і здоров'язбережувальна галузі	Я досліджую світ	3	105
Технологічна	Дизайн і технології	1	35
Інформатична	Інформатика	-	-
Мистецька	Мистецтво: образотворче мистецтво	1	35
	Мистецтво: музичне мистецтво	1	35
Фізкультурна *	Фізична культура	3	105
Усього		22	770
Корекційно-розвиткові заняття			
Корекція розвитку		3	
Розвиток мовлення		3	

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Додаток № 5
до освітньої програми школи I ступеня
укладено згідно
з наказом Міністерства освіти і науки України
від 12.08.2022 року № 743-22

**Індивідуальний навчальний план
для учениці 1-Б класу
з українською мовою навчання
Тернопільської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 18
Тернопільської міської ради Тернопільської області
на 2025/2026 навчальний рік
Якимчук Емілії Сергіївни**

Назва освітньої галузі	Навчальний предмет	Кількість годин на тиждень	Кількість годин на рік
		1- Б	
Інваріантний складник			
Мовно-літературна (навчання грамоти, українська мова і літературне читання)	Українська мова. Навчання грамоти	7	245
	Українська мова	-	-
	Читання	-	-
Мовно-літературна (іншомовна)	Іноземна мова (англійська мова)	2	70
Математична	Математика	4	140
Природнична, громадянська й історична, соціальна і здоров'язбережувальна галузі	Я досліджую світ	3	105
Технологічна	Дизайн і технології	1	35
Інформатична	Інформатика	-	-
Мистецька	Мистецтво: образотворче мистецтво	1	35
	Мистецтво: музичне мистецтво	1	35
Фізкультурна *	Фізична культура	3	105
Усього		22	770
Корекційно-розвиткові заняття			
Корекція розвитку		3	
Розвиток мовлення		3	

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Додаток № 6
до освітньої програми школи I ступеня
укладено згідно
з наказом Міністерства освіти і науки України
від 12.08.2022 року № 743-22

**Індивідуальний навчальний план
для учня 1-В класу
з українською мовою навчання
Тернопільської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 18
Тернопільської міської ради Тернопільської області
на 2025/2026 навчальний рік
Луцишина Марка Володимировича**

Назва освітньої галузі	Навчальний предмет	Кількість годин на тиждень	Кількість годин на рік
		1- В	
Інваріантний складник			
Мовно-літературна (навчання грамоти, українська мова і літературне читання)	Українська мова. Навчання грамоти	7	245
	Українська мова	-	-
	Читання	-	-
Мовно-літературна (іншомовна)	Іноземна мова (англійська мова)	2	70
Математична	Математика	4	140
Природнича, громадянська й історична, соціальна і здоров'язбережувальна галузі	Я досліджую світ	3	105
Технологічна	Дизайн і технології	1	35
Інформатична	Інформатика	-	-
Мистецька	Мистецтво: образотворче мистецтво	1	35
	Мистецтво: музичне мистецтво	1	35
Фізкультурна *	Фізична культура	3	105
Усього		22	770
Корекційно-розвиткові заняття			
Корекція розвитку		2	
Розвиток мовлення		1	

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Додаток № 7
до освітньої програми школи I ступеня
укладено згідно
з наказом Міністерства освіти і науки України
від 12.08.2022 року № 743-22

**Індивідуальний навчальний план
для учня 1-В класу
з українською мовою навчання
Тернопільської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 18
Тернопільської міської ради Тернопільської області
на 2025/2026 навчальний рік
Макара Лук'яна Ігоровича**

Назва освітньої галузі	Навчальний предмет	Кількість годин на тиждень	Кількість годин на рік
		1- В	
Інваріантний складник			
Мовно-літературна (навчання грамоти, українська мова і літературне читання)	Українська мова. Навчання грамоти	7	245
	Українська мова	-	-
	Читання	-	-
Мовно-літературна (іншомовна)	Іноземна мова (англійська мова)	2	70
Математична	Математика	4	140
Природнича, громадянська й історична, соціальна і здоров'язберезувальна галузі	Я досліджую світ	3	105
Технологічна	Дизайн і технології	1	35
Інформатична	Інформатика	-	-
Мистецька	Мистецтво: образотворче мистецтво	1	35
	Мистецтво: музичне мистецтво	1	35
Фізкультурна *	Фізична культура	3	105
Усього		22	770
Корекційно-розвиткові заняття			
Корекція розвитку		2	
Розвиток мовлення		2	

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Додаток № 8
до освітньої програми школи I ступеня
укладено згідно
з наказом Міністерства освіти і науки України
від 12.08.2022 року № 743-22

**Індивідуальний навчальний план
для учня 2-В класу
з українською мовою навчання
Тернопільської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 18
Тернопільської міської ради Тернопільської області
на 2025/2026 навчальний рік
Гаврилюка Дем'яна Михайловича**

Назва освітньої галузі	Навчальний предмет	Кількість годин на тиждень	Кількість годин на рік
		2- В	
Інваріантний складник			
Мовно-літературна (навчання грамоти, українська мова і літературне читання)	Українська мова. Навчання грамоти	-	-
	Українська мова	3,5	122,5
	Читання	3,5	122,5
Мовно-літературна (іншомовна)	Іноземна мова (англійська мова)	3	105
Математична (математика)	Математика	4	140
Природнича, громадянська й історична, соціальна і здоров'язберезувальна галузі	Я досліджую світ	3	105
Технологічна	Дизайн і технології	1	35
Інформатична	Інформатика	1	35
Мистецька	Мистецтво: образотворче мистецтво	1	35
	Мистецтво: музичне мистецтво	1	35
Фізкультурна *	Фізична культура	3	105
Усього		22	840
Корекційно-розвиткові заняття			
Корекція розвитку		2	
Розвиток мовлення		2	

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Додаток № 9
до освітньої програми школи I ступеня
укладено згідно
з наказом Міністерства освіти і науки України
від 12.08.2022 року № 743-22

**Індивідуальний навчальний план
для учня 2-В класу
з українською мовою навчання
Тернопільської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 18
Тернопільської міської ради Тернопільської області
на 2025/2026 навчальний рік
Мандзюка Матвія Вікторовича**

Назва освітньої галузі	Навчальний предмет	Кількість годин на тиждень	Кількість годин на рік
		2- В	
Інваріантний складник			
Мовно-літературна (навчання грамоти, українська мова і літературне читання)	Українська мова. Навчання грамоти	-	-
	Українська мова	3,5	122,5
	Читання	3,5	122,5
Мовно-літературна (іншомовна)	Іноземна мова (англійська мова)	3	105
Математична (математика)	Математика	4	140
Природнича, громадянська й історична, соціальна і здоров'язбережувальна галузі	Я досліджую світ	3	105
Технологічна	Дизайн і технології	1	35
Інформатична	Інформатика	1	35
Мистецька	Мистецтво: образотворче мистецтво	1	35
	Мистецтво: музичне мистецтво	1	35
Фізкультурна *	Фізична культура	3	105
Усього		22	840
Корекційно-розвиткові заняття			
Корекція розвитку		3	
Розвиток мовлення		3	

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Додаток № 10
до освітньої програми школи I ступеня
Укладено згідно
з наказом Міністерства освіти і науки України
від 12.08.2022 року № 743-22

**Індивідуальний навчальний план
для учениці 3-В класу
з українською мовою навчання
Тернопільської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 18
Тернопільської міської ради Тернопільської області
на 2025/2026 навчальний рік
Барановської Євгенії Євгенівни**

Назва освітньої галузі	Навчальний предмет	Кількість годин на тиждень	Кількість годин на рік
		3-В	
Інваріантний складник			
Мовно-літературна (навчання грамоти, українська мова і літературне читання)	Українська мова. Навчання грамоти	-	-
	Українська мова	3,5	222
	Літературне читання	3,5	223
Мовно-літературна (іншомовна)	Іноземна мова (англійська мова)	3	105
Математична	Математика	5	175
Природнича, громадянська й історична, соціальна і здоров'язбережувальна галузі	Я досліджую світ	3	105
Технологічна	Дизайн і технології	1	35
Інформатична	Інформатика	1	35
Мистецька	Мистецтво: образотворче мистецтво	1	35
	Мистецтво: музичне мистецтво	1	35
Фізкультурна *	Фізична культура	3	105
Усього		25	875
Корекційно-розвиткові заняття			
Заняття з практичним психологом. Корекція розвитку (розвиток когнітивної сфери і розвиток емоційно-вольової сфери)		2	
Заняття з вчителем-дефектологом (соціально-побутове орієнтування)		1	
Заняття з вчителем-реабілітологом (лікувальна фізкультура)		1	

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Додаток № 11
до освітньої програми школи I ступеня
Укладено згідно
з наказом Міністерства освіти і науки України
від 12.08.2022 року № 743-22

**Індивідуальний навчальний план
для учня 4-В класу
з українською мовою навчання
Тернопільської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 18
Тернопільської міської ради Тернопільської області
на 2025/2026 навчальний рік
Целеха Артема Івановича**

Назва освітньої галузі	Навчальний предмет	Кількість годин на тиждень	Кількість годин на рік
		4-В	
Інваріантний складник			
Мовно-літературна (навчання грамоти, українська мова і літературне читання)	Українська мова. Навчання грамоти	-	-
	Українська мова	3,5	222
	Літературне читання	3,5	223
Мовно-літературна (іншомовна)	Іноземна мова (англійська мова)	3	105
Математична	Математика	5	175
Природнича, громадянська й історична, соціальна і здоров'язберезувальна галузі	Я досліджую світ	3	105
Технологічна	Дизайн і технології	1	35
Інформатична	Інформатика	1	35
Мистецька	Мистецтво: образотворче мистецтво	1	35
	Мистецтво: музичне мистецтво	1	35
Фізкультурна *	Фізична культура	3	105
Усього		25	875
Корекційно-розвиткові заняття			
Корекція розвитку (психомоторний та сенсорний розвиток)		3	
Розвиток мовлення		3	

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Директор школи

Руслан ЗАБРОЦЬКИЙ